

ROMAAN

No 10

SISU:

Sven Elvestad: Daam ratastoolil.
Rabindranath Tagore: Silmad.
Jaapani luule: Neli laulu.
Joseph Delmont: Ahsghada.
K. Ferd. Bergauer: Neljas maht.
Multatuli: Polnud eeskawas.
Michel Corday: Miljardärid.
Gyula Aranyi: Hall hobune.
Andres Silla: Omakasu.
K. Kasesalu: Lühemad lood.
F. C. Oberg: Indialase kingitus.

SP
1500

Kirjastus-osaühisus „Areng”
Tallinn, 1925. IV. aastakäik.

Hindmõistatus

Nr. 10 (76).

Nimekaart.

NORA N. HAAGER
MANIKUÜR

WIIMSE T. 63. K. 15.

Tähtede ümberpaigutamisega tuleb teada saada, kus see neiu ametis käib.

Lahendused tulewad saata „Romaani“ talitusele, Tallinn, Müüriwahe tän. 16, kuni 25. juunini. Lahendajate nimed avaldatakse „Romaan“ Nr. 14 (80).

Õigete lahenduste saatjate wahel loositakse wälja:

1) A. H. Tammsaare — Warjundid; 2) Einö Leino — Ühepäewa liblikad; 3) Milli Mallikas — Wested I.

Lahendusi wõib saata (ehk ise talitusse ära anda) mitu korruga ühes ümbrikus, kuid iga lahendus olgu tingimata eraldi lehekese peal õige ehk warjunimega ja aadressiga.

Järgmise numbri hindmõistatuse I wõiduks on

J A L G P A L L.

„Romaani“ talitus.

Hindmõistatuse lahendus

Nr. 6 (72)

on: N ä l g.

Õigeid seletusi saatsid:

Tallinnast: Ada Alberg, R. Baumann, Helmut Bode, E. Emann, Espe Ranto, A. Franz, A. Gold, Elsa Hundt, E. Hiob, Helmar Hansen, Wigo Jürgens, Lolo Juuse, E. Kiljak, Hans Kippar, Olga Kink, A. Kimalane, Egon Kaeli, Bruno Karlson, Robert Kirmann, F. Kaus, M. Leewes, Edmund Leiten, R. Laes, Lepman, T. Maasik, E. Mikita, Paula Melifer, Leonid Walentin Wismann, Amanda Neumanskraft, Walfried Neumanskraft, Paul Preden, Alfred Petton, Harald Reining, Joh. Sooden, A. Simm, Ksenia Siitam, Aleksi Schröder, Salme Stern, Oskar Tirmann, K. Truumann, Al. Tamm, Gustaw Tamman, E. Wel-

berg, H. Weinberg, M. Wirbel, Ralf Wiksten, Friedrich Weebel, Aleksander Willemson, Arnold Sugal, H. Wiljamson.

Tartust: E. Meerits, Alwine Osoiling, Hedwig Puijat, Rich Parw, Johan Sogenbits.

Wõrust: W. Kornel, Ewald Leinbok, Walter Maad, F. Piirand, Walter Püss, J. Purask, Nolly Wäinö.

Wiljandist: Reinhold Hunt, August Kaup, W. Matsike, Joh. Peet, Koik, J. Sulg.

Pärnust: Karl Heinluht, Milda Küng, A. Kullerkupp, Hilda Kaskema, G. Laur, A. Pais, Herbert Roger, Fr. Roger, Alice Rillo, A. Reinwaldt, K. Seiler, G. Tomson, A. Wanatoa.

Romaani

Ilmub kaks korda kuus.

TELLIMISE HINNAD:		Toimetaja: P. GRÜNFELDT.	KUULUTUSTE HINNAD:	
Aastas (24 nr.nr.)	Mk. 750.—	Wäljaandja: K. o.-ü. „ARENG“.	1/1 lhk. M. 3500.—	1/4 lhk. M. 900.—
1/2 „ (12 nr.nr.)	„ 400.—	TALITUSE ADDRESS:	1/2 „ „ 1750.—	1/8 „ „ 450.—
1/4 „ (6 nr.nr.)	„ 225.—	Tallinn, Müüriwahe tän. nr. 16	1/3 „ „ 1200.—	1/16 „ „ 225.—
1 kuus (2 nr.nr.)	„ 80.—	(uks B Laenupanga majas).		Tekstis 50% kallim.
Üksiknumber	„ 40.—	Telefon 12-53.		

Tellimisi wõtawad vastu kõik postkontorid, raamatukauplused ja „Romaani“ esitused.

Nr. 10 (76)

Mai 1925

IV aastakäik.

Daam ratastoolil.

Norra kirjaniku Sven Ekestad'i romaan.

7

Järgmisel filmipilgul seisis Krag ratastooli juures ja ajas juttu halwatud miss Nelly Andersoniga. Nelly oli kogu õhtu heas tujus olnud.

„Kuid tunnen igatsust tantsu järgi,“ ütles ta, „igatsen lõpmata tantsu järgi. Tahaksin ise tantsida. See oli alati mu suurim lõbu, enne kui mind õnnetus tabas.“

„Kas pole see aga sama ilus, kui wõite vähemalt tantsu pealt waadata?“

„Ah ei,“ naeris ta, „see pole ikkagi ometi sama, kui ise tantsida.“

„Mis ütlete aga tänaõhtuse muusika kohta? Kas pole need igatsewad walfid suurepärased?“

„Jah, imeilusad!“

„Teil on ju ka Ameerikas ilusaid maršse ja walfse, eks? Kuulsin mõni aeg tagasi midagi ühest Ameerika walfist . . . kuidas oli ta nimi . . . wiis on mul veel praegu peas. . .“

„Ja ta wilistab wiisi.“

„Ah,“ ütles Nelly elawalt, „seba ma tunnen, see on „Waimude-walfs.“ Ah, kui wõifite ometi seba mängida lasta?“

„Küsin järgi,“ ütles Krag, „ehk on see wõimalik.“

Ta lummardas ja näis rahwafihasse kaduwat. Edelikutl aga kadus ta eesriide warju, ja selle taga ja palmi poolt warjatud — kuulis ta jutujamist, mida üsna ta lähedal aeti.

Ta oli nimelt tähele pannud, et proua Habermann ratastoolile lähenes. Nagu alati, näis proua Habermann kena ja armastuswäärne, ja nagu alati, muutus Nelly nagu araks ja waewatuks. Krag tundis kaasa. Nähtawasti polnud miss Nelly oma osa etendamisega sugugi rahul.

Ta kuulis, kuidas proua Habermann ütles: „Noh, wäike, nüüd pead Sa oma toas puhlele heitma.“

Miss Nelly waatas talle imestanult otja. „Mina — puhlama? Millest puhlama? Tahaksin hea meelega siin wiibida. Ja ma pole weel sugugi wäsinud.“

„Sa kuuled, mis ma Sulle ütlen,“ seletas proua Habermann weidi terawama tooniga, „Sa pead puhlama.“

Krag ei tarwitfenud muud midagi enam kuulata. Ta libises oma peiduurtast ja läks warlete-diiva juure.

„Olge hästi ratastooli lähedal,“ ütles ta.

„Miks? Kas pean ta tema tuppa sõidutama.“

„Ta palub seba Teilt warsti. Ja siis jätketa filmipilkselt ta tuppa maha.“

Krag sai aru, et miss Nelly kõige parema meelega nägt, et teda sõidutas ta uuesti wõidetud sõbranna.

Proua Habermanni sõnad olid selgust toonud.

Baromeeter näitab rahutut, püsimatut ilma,
— nii mõttes Krag.

Kolmasümnes peatükk.

Walfs.

Nab'örn Krag astus muusikantide juure.
„Kunas algab tants uuesti?“ küsis ta.
„Kümne minuti pärast,“ vastas pianist,
luna ta tella waatas.

„Plus, see on väga hea,“ ütles Krag „siis
mängige „Batmude-walssi.“

„Müüd?“

„Jah, lõpuks ometi kord.“

Detektiiv sammus läbi ballisaali, kus daamid ja herrad üksteisega lõbusalt juttu westsid. Ta teadis, et teda kogu aeg walwatakse, kuid see ei hirmutanud teda.

Salutades heitis ta pilgu suitsetamistuppa. Ta oli Harry Lewis'i filmast kaotanud. Võib olla, oli ta seal. Ka ametiwend Bredet polnud ta tükil ajal näinud.

Ja õige. Suitsetamistoas seisis mõlemad elawas jutunästmises. Harry Lewis'i juu lõm- bus wiltu ühe Brede tähenduse puhul. Walged hambad moonutasid ta näo metsloomade taoliseks. Ta ulatas Bredele sigaretti. Brede wõttis selle wastu.

Krag wotas ballisaalis, kunni ta nägi, et miss Stella halwatus Nelly ksest wälja lütkas. Proua Habermann läks nendega ühes. Stella hüüdis paarile herrale, kes neid finni tahtsid pidada, et ta tantsuks kohe tagasi tulla.

Pianist lõi juba paar esimest akordi, pööris aga siis pilgu klawerist eemale. Neg polnud veel käes.

Krag libises korridoori. See oli täitsa tühi. Detektiiv kasutas soodsat filmapilku. Helita jooksis ta läbi waipadega kaetud korridoori. Miss Nelly n. n. „palkide-toa“ ees peatas ta ja kuulatas filmapilgu, siis lõmbas ta wõtme taskust ja awas ukse. Keegi polnud teda tähele pannud.

Ta seisis täitsa pimedas ruumis ja oli üsna wait. Ta arwestas võimalusega, et siin keegi wõib wiibida, ja oli iga juhtumuse peale walmis. Kuid ta kuulis ainult ratastooli nagingat, mida weeretati aegamisi mööda korridoori.

Krag heitis põlwili. Ta tõmbas kõige pealt wälse elektrilambi taskust ja süütas selle. Walgusjuga langes wälsele lahlikiwist abjule nurgas ja ei wõinud seepärast läbi wõtme- augu tungida.

Siis wõttis ta wälja fotograafia-aparaadi ja magneesiumpadrunt. Sellega oli ta parajasti walmis, kui ju ratastool lõrwaltuppa oli jõudnud.

Lärm, mida tekitasid selles ruumis ratastool ja rõõmsad hääled, kergendas tööd, mis tal veel korda tuli taata. Ta hoidis apparaadi ja magneesiumpadrundi käepärast. Läbi wõtmeaugu wõis ta näha, mis sees sündis, ja õiget filmapilku waritseda.

Proua Habermann saatis wariete daami paari sõbraliku sõnaga minema. See hüüdis meel „Kõigemiseni pärast!“ ja proua Habermann niug Nelly Anderson olidki üksi.

Krag pidi naeratama, kui ta kuulis proua Habermannit esimest sõna:

„Kõik on kadunud!“

„Kadunud?“ küsis miss Nelly ehmatanult.

„Aga see pole ometi minu süü!“

„Arme sellest praegu räägime. Peame veel täna ära reifima, muudu ei pääse meie siit üldse enam minema.“

„Aga kas on siis kellelgi meie wastu tõendus?“ küsis daam ratastoolil.

„Weel mitte. Kuid meil ollakse kannul. Sa teed muidugi näo, nagu ei teaks sa midagi, ja mina korraldan kõik äraweifuks. Sa polegi nii väga kurb selle üle. Meie kaotame sel moel terve waranduse. Ja ma ei saa aru, kuidas see wõis juhtuda. Aga kindlasti oled see ikkagi sina, kes meid kuidagi ära on annud.“

„Ma ei tea enese küljes mingisugust süüdi. Kuhu meie reifime?“

Kõige pealt, „siit minema, üksteist kuhu. Siis üle ooleani. Minult kiiresti linnast wälja.“

„Ja kas jaitub komöödia mõnes teises kohas?“

„Mitte enam sinuga,“ vastas proua Habermann. „Peame omale kellegi muretsema, kel on enam mõistust peas.“

Sel filmapilgul awati ukse, ja siisse astus üks uutest külalistest — üks neist, kes proua Sage nii rahutuks olid teinud.

„Ta on kadunud,“ ütles ta.

Tekkis waheaeg.

„Tantsuõpetaja?“ küsis pro a Habermann.

„Jah,“ vastas tulija, „ta on jäljetult kadunud.“

„Siis on ta all tänaval?“

„Ei, ükski meie wahtidest pole teda näinud. Ta on kindlasti weel majas. Aga „doktor“ on sel puhul väga rahutu.“

Krag sai aru, et nad temast rääginud. Tantsuõpetaja nime all mõtlesid nad teda, ja „doktor“ oli kindlasti Lewis.

„Ta on palju häbaohilikum siis, kui ta end warjab, kui siis, kui teda wõib tähele panna,“ lausus proua Habermann, „peame ta üles otsima. Võib olla on ta enese maskeerinud. Ta ümberriietused on pörgust ene'est pärit. Kuid usun, et ta ära tunnen, üksteist kuidas ta end

Ja ei moonutaks. Lähem forrats veel ruttu ballisaali." Ja miss Nelly poole pöördes, lihas ta juure: "Ole valmis, weerandtunni jookful peame lahkuma."

Tänawalt kostis signaal.

"Mele auto tuleb," ütles proua Habermann, "signaal on märgiks, et peame valmis olema."

"Aga kohwid?" küsis Nelly.

"Need jäägu loomulikult siia," seletas proua Habermann. "On waja põgeneda, muud midagi. Nii on doktori käst. Ta garanteerib meie põgenemise eest, nii ütles ta mulle veel paar minutit tagasi, kuid kõik meie kawatsufjed siin on põhjalikult luhta läinud."

Proua Habermann ja wõõras lahkufid kiiresti toast. Nüüd oli miss Nelly üksi.

Samal filmapilgul kuulis Krag alt saalist walfi igatsewaid helisid. See oli waimudewals.

Ta waatas läbi wõtmeangu ja nägi, kuidas miss Nelly neid helisid ahnelt neelas.

Ja siis — tõusis halwatu oma toolilt. Teist lorda nägi Krag, et tal olid sama wärsked ja terwed ihuliikmed kui igal teisel daamil, kes all ballisaalis tantsust osa wõtsid.

"Miss Nelly, kes armas, et teda keegi ei näe, sõstutaks end helide saatel edasi-tagasi ja ümis-tas muusikatoone."

Neiu oli nii suure waimustuses, et ta tähelegi ei pannud, kui Krag tasa ukse awas. Äkki plahwatas magneesiumi padrun. Pimestatud miss Nelly ehmatas. Kuid nüüd seisis Asbjörn Krag naeratades keset tuba ja wiisakalt naeratades ütles ta:

"See on wäga huwitaw üleswõtte, miss Anderson, wähemalt katskümmentuhat dollarit wäärt."

Kolmkümnesesimene peatükk.

Üks minut.

Nelly hirm oli esimesel minutil piiritu. Ta wahits Asbjörn Kragile otse, nagu näeks ta oma ees waimu. Siis katjus ta jälle oma ratastoolile pääfeda, kuid detektiiv et lastnud jeda sündida.

"Ma ei kawatse Teid hirmutada, mu prelli," ütles ta, "kuid ma ei wõinud juhust kasutamata jätta, kus wõisn teha ebaharilikku üleswõtte."

Sõpuls suutis neiu jälle rääkida.

"Aga kes Teie õige olete"? logeles ta, "ja miss julgete siia sisse tulla?"

"Wõin ainult finnitada," wastas Krag, "et mind juhtis kõige parem mõte, kui Teie juure tungisin."

Neiu tegi liigutuse ukse poole. Kuid Krag astus jälle ette. Siis pööris neiu abitu pil-

guga afna poole, nagu awaneks sealt pääsemiswõimalus.

"Olge rahulik," lausus Krag. "See sünnib kõik Teie kasuks."

Ta õjutas käega ratastoolile.

"Teie olete oma terwise ruttu tagasi wõtnud. Kas suutis muusika wõim imet teha?"

Nüüd sai nelu äkki aru, et teda oli õjatud petta. Ta wajas toolile ja kattis näo kätega. Ta nuuksus. Kuigi Kragil minutitki polnud taotada, lasi ta teda istuda ja nutta. Siis astus ta neiu juure ja pani oma käe ta juuste peale.

"Waene laps," ütles ta, "kindlasti olete Teie wastu oma tahtmist sellesse loosse segatud. Kuid kui Teie olete terve ja mõislik, siis ei tarwitse see Teile sugugi halwasti lõpebda."

"Aga mis pean siis Teie arwates tegema?" küsis Nelly ahastuses.

"Kõige pealt ei toht Teie jeda petlikku mängu enam jatkata. Teiselks, peate Teie mulle kõik ära jutustama, algusest lõpuni, ilma midagi warjamata. Teie peate enese kohe wabastama selle näruse feltskonna küüsi, kelle kätte Teie olete langenud. Teid piinatakse seal veel peale selle. Olen ju näinud, mis proua Habermann enesele Teie wastu on lubanud."

"Jah, ta on halb inimene," sosistas Nelly.

"Ja ma soowisin, et oleksin tuhat penikoorimat temast kaugel."

"Olge kindel minu kaitse peale," trööstis Krag. "Teil ei tarwitse nendega enam midagi ühisi olla, kui Teie jeda ise ei soowi."

"Aga siis peame siit kiiresti lahkuma," wastas Nelly. "Ta wõib iga minut tagasi tulla, ja parema meelega lähelsin ma politseisse, kui et ma pärast praegust juhtumust veel tema juure jääksin."

Asbjörn Krag ütles, et see on wäga mõistlik otsus. Neiu wiiskas omale mantli selga, ja mõemad tahtsid parajasti toast lahkuda, kui üks awanes, ja läwele ilmus mr. Lewis. Selle mehe selja taga seisid proua Habermann.

Mõlemad sisseastujad said filmapilkfelt aru, mis oli sündinud. Proua Habermann kenasdas wiha pärast, kui ta Nellyt nägi keset tuba seiswat, kaugel ratastoolilt. Kuid mr. Lewis oli filmapilkfelt seisutorra peremees. Walgu kiirusel olid ta ja proua Habermann toas, ning kohe oli ta üks lututatud. Tuttawal kaabakal oli rewolwer peos. Ja äkki joon ta näos et awaldanud, nagu oleks teda üllatatud.

Ta astus Kragile sammu lähemale ja tõstis rewolwri üles.

"Teie peate järgi andma, herra detektiiv, et Teie oma liigutustes seekord kiire küllalt ei

olnud. Mina olin kiirem." Naeratus mängles ta kistaste huulte ümber, ja ta jatkas: "Teatud puhkudel on otsustawa tähtsusega, olla esimene. Wõi tahate seda tõstiasja praegusel puhul maha salata? Koh, räägime parem awalikult üksteisega, see on wiist kõige parem. Nüüd olete minu wõimuses. Teie olete mängu kaotanud, mu armias sõber."

Ushjörn Krag pani käed ristli rinnale ja waatas oma wastastele näkku.

"Olen mängu kaotanud," ütles ta, "eeldades muidugi, et Teie oma paturegistrilt ühe tapmise wõrra tahate rikastada. Olen siia tulnud, et seda noort daami wabastada kuritegitajate küüpsist."

"Ah, wõi nii!" naeris Lewis. "Moodne rüütel. Aga jäärafel rüütlikfusel on, nagu näete, tänapäewal wähe õnne."

"Selletasin Teile oma sisestungimise otstarbe ära. Tahjtsin seda daami wabastada. Ja seda ma ka teen."

"Kas tõesti?" pomises Lewis. "Kõige peale waatamata?"

"Kõige peale waatamata!"

"Dean küll, mis Teie mõtlete," ütles Lewis, fogu aeg sama naeratus huultel. "Teie toetute sellele, et fogu maja Teie sõpru täis on. Kuid, mu kallis herra, uskuge mu sõna, Teie toetute eklarwamisele. Wiimane, kelle tegime kahjutuks, on see jõumees, kes tuli kõige wiimast pidule."

Ta kõneleb Bredest, mõlles Krag, ja sõna "kahjutuks tehtud" mõjus ta peale peaaegu halwawalt. Kas olid nad ta tapnud?

Mr. Lewis astus aga lähemale.

"Kas on Teil sõjarlistu kaapas?" küsis ta.

"Jah."

"Arwatawasti rewolwer? Kus ta on?"

"Pahemas rinnatastus."

"Hüwa. Jäägu ta sinna. Teil poleks aega, käega sinna pöole kahmata, kui seda ka tahaksite. Teie peaksite aru saama, mis mul mängus on, ja kuiwõrra ma kindel olen, et kõik teen, et aga pääseda. Räägime lord mõistlikult üksteisega. Teie olete meile palju kahju teinud, segades minu korraldustesse."

"Teie nimetate korraldusteks?" ütles Krag irooniliselt, "see on igatahes meelitaw nimetus."

"Wõiksin seda sama hästi nimetada tööks," wastas Lewis. "Küsimus ei seisja mitte nimes, ja Teie ees seisawad praegu inimesed, kes selles on liig haritud, et ei ostaks wahet teha ausa ja autu töö wahel. Teil on teatud mõttes korda läinud, mehe tööd purustada. Ma ei tea ega tunne siinse riigi kombeid, nähtawasti on siin moeks, et igakõrs end peab segama oma armsa ligimese asjusse. Oleksime

jeda teadnud, siis poleks meie ka siia tulnud, waid hoopis teise kohta sõitnud. Seepärast tahamegi lahkuda. Ja nüüd püüate meid isegi selles asjas takistada. Ütelge ise, et Teie siin liig kaugele olete läinud. Mina, näiteks, seda kunagi ei teeks. Mul on kõik sõjariistad Teie wastu käes, kuid ma kasutan neid ainult wastumeelt. Küsin Teie käest: mis on Teie kawatus? Mida tahate? Kas tahate tõesti meie põgenemist takistada?"

"Ja kui ma nüüd „jah“ ütlesin?" küsis Krag. "Kui nüüd ütlesin, et see on tõesti minu siht, ja et ma, et seda sihti kätte saada — ei pörka tagasi ühegi abinõu eest?"

"Kui nüüd ütlesin . . . See on nii ebamäärane ütetus. Ütelge seda weidi kindlamal kujul."

Krag naeratas.

"See on ju wäga tõsine küsimus," ütles ta, "see nõuab alles otsustamist."

"Hüwa," ütles Lewis, "kuid mitte enam kui minut aega — see on kõik, mis Teile wõin lubada."

Kolmkümnesteine peatükk.

Sigaretid.

Kuna mr. Lewis fogu aeg jäi jäiselt rahulikult, läks proua Habermann järjest närwilikumaks.

"Kas Teie ei wõiks seda meest ruttu kahjutuks teha?" hüüdis ta. "Teie ei pruugi ju teda tappa. Aga tehke ta kahjutuks!"

Lewis riibas teda pilguga.

"Kas olete reisuwalmis?" küsis ta.

Proua Habermann tõstis oma wäikse reijutoti üles.

"Siin on mul kõik, mis wajan."

Krag ei suutnud hoiduda küsimast:

"Aga kõrwaltoas leiduwad kohwrid, kõik wäärtuslikud pakid, mis olid nii tähtsad, et nende jaoks tuli üürida erituba?"

Proua Habermann heitis Kragile pahase pilgu.

"Kohwrid jätame hea meelega Teile," ütles ta, "Teile ja Teie pärijatele."

Krag jäi aru ahwardusest ja jäi wait.

Mr. Lewis pööris jälle proua Habermanni poole.

"Miks on Teil nii kiire?"

"Arwan, et iga minut on kallis," wastas daam, "kui meil korda peab minema . . ."

Mr. Lewis katkestas jutu käelligutusega. "Peaksite ettewaatlik olema," ütles ta, "kui tahate kunagi seda kätte saada, mida praegu ise kawatsesite üles anda."

Proua Habermann raputas kärestitult oma kohvrit, ja kuna ta oma halba tuju kuidagi pidi lahendamata, pööris ta äkki Nelly poole, kes saures hirmus toa kaugemasse nurka oli pugunud.

Kuid seal astus Asbjörn Krag jälle wahela. „Niipalju kui aru saan,“ ütles ta Lewis'ile, „kawatsete Teie minuga läbi rääkida ja kaubelda.“

Mr. Lewis noogutas pead.

„Jus,“ ütles Krag rõhuga, „kuid ma wai-
lin, kui see harilik isik oma suud ei pea.“

„Harilik isik!“ Proua Habermann läks wihaseks, ja poleks talle Lewis teele ette astunud, oleks Asbjörn Kragil wist end kaitsta tulnud.

Mr. Lewis rahustas prouat.

„Olen lubanud, Teid ja Teie sõpru päästa,“ ütles ta, „ja mis ma luban, seda ma ka harilikult pean. Kuid mul on selle herraga paar sõna rääkida, ja kui Teie mind eeskitate, siis wõtan ma oma sõna tagasi. Nagu teate, suudan ma ennast alati päästa.“

Krag ei teadnud selgesti, kas see ta kõit kõsi on ja mitte ettekawatsetud mäng. Ta oletas, et siin itkagi midagi peidus on. Lewis tahtis nähtawasti aega witta. Oles tal tõesti nõu olnud kiiresti pääseda, siis oleks ta Kragi filmapilkselt lahjutuks wõinud teha. Ehk ei olnud weel kõit ta kawatsetud ja plaanid teostatud. Krag pani terawalt iga sõna tähele, mis üteldi. Paar märkust põgenemise kohta oli ta juba kõrwa taha pannud. Kõige murelikum oli ta praegusel filmapilgul oma sõbra Harald Brede pärast. Wimatati oli ta teda näinud ühes mr. Lewis'iga suitsetamistoas. Krag tuletas seda siiseni meele: ta nägi mõlemaid seismat lamina ääres. Brede weidit ette poole kummargile kuulus oma partneri juttu, kuna Harry Lewis westis armastuswäärse naeratusega. . . Lewis wõttis taskust sigarettkoofi ja pakkus Bredele sigarette. . . Kuna Krag selle üle järgi mõtleb, saab ta äkki aru Lewis'i praegusest aegluselt. See sünnib kõit walgutiirujel.

Nüüd teadis ta ka, et ta elu ei ähwarda mingisugune hädaoht, kui ta alnult ettewaatlikult üles astub. Wahema kui minuti aja jooksul oli Krag jõudnud nende järeldusteni, ja loqu aeg oli teda Lewis'i teraw film puurinud. Krag teadis, kui tähtis see on, et Lewis sugugi ei aimaks, et ta kuidagi täitsa rahulikult on jäänud.

Et oma wastast wale jälile juhatada, küsis Krag ta käest äkki:

„Teie kõneleste oma sõpradest; kas loele ta seda noort daami nende kilba?“

„Arwan oma sõprade hulka kõit, kes jagawad minuga wastutust,“ wastas Lewis.

„Kas tõesti? Aga ma kahilen, kas teie õigusega wõite ütelda, et ta teiega koos wastutust jagab.“

„Noh kas arwate siis, mu herra, et elame imede ajajärgul, mis ta äkki ültloomulikul moel ta halwatusest on päästnud?“

„Seda ma ei usu,“ wastas Krag, „kuid see on minu arwamine, et ta algusest saadik wastu oma tahtmist sellest mängust oja oli sunnitud wõtma, ja et ta wahepeal mitmekordselt on püüdnud sellest kõigest wabaneda, kuid et teda alati tagasi hoidsid teie ähwardused. Seda kõite wõitfin ma tõendada. Miss Anderson wõib julgemini siia jääda, kui teiega koos põgeneda.“

Harry Lewis naeratas kawalalt.

„Kõit, kes meiega koos wastutust jagawad, on meie sõbrad,“ kordas ta, „ja ma ei usu, et ma teile weel selgemini peaks seletama, et kõit meie sõbrad kannawad wastutust. Nüüd saate ehk aru. See wahendab meie sõprade arwu, kuid teeb ringi seda tugewamaks.“

Tähtja pilgu saatel miss Nelly otsa jatkas ta:

„Kui meie sõbrad meiega koos enam wastutust ei kannu, siis lähewad nad meie waenlaste poole üle. Miss Anderson teab ise kõige paremini, kuidas meie oma waenlastega ümber käime.“

Nelly waatles kartlikult teda ümbritsewaid inimesi.

Siis pööris ta Kragi poole.

„Lähene telega,“ ütles ta.

Proua Habermann tahtis Nellyle kallale tungida, kuid Lewis hoidis teda tagasi:

„Palun mitte siiseni, kui tohin paluda. Selleks pole ta põhjust. Rahustuge.“

Siis pööris ta noore tütarlapse poole:

„Aga kas teate ka, mu preili, et see herra film on poliitiline?“

„Jah,“ wastas netu taja.

„Ja siiski tahate temaga koos lahuda?“

„Jah.“

„See tähendab: desenteerima, sõpru ära andma. Teie astute üle meie seaduse esimesest paragraafist.“

Enne kui Nelly weel suutis wastata, kõitis äranawalt autofignaali.

„Lõpuks!“ hüüdis proua Habermann.

„Daamid lähewad enne alla,“ kästis Lewis. „Olge rahulik, leegi ei puuduta Teid. Mul on weel paar otustawat sõna rääkida. Ja Teie, miss Nelly, peate kindlale otsusele jõudma.“

„Minge rahulikult alla,“ palus Asbjörn Krag, „mõtlege selle peale, et Teid walwawad minu abilised.“

Harry Lewis naeratas.

Nüüd järgneb otjüstaw samm, mõtles Krag, sigaretid!

Kolmfümnestolmas peatükk.

Ameerika salapolitseinikkude saatus.

Asbjörn Krag oli oma wastasest täielikult aru saanud. Kuritegija näiline rahu oli ju ainult selleks, et Kragi peale muljet awalbada. Detektiiv tundis ju kõik abindub, mida ostate tarwitada rahwuswahelised juhtumistsotijad, ja ta ootas nüüd, mil Lewis oma kawatsuse teostab. Ta oli walwel.

Lõpuks kostis all ootawa auto kolmas signaal, mis koosnes kahes pilast ja kahes lähidast röögatusest.

Lewis tõusis üles ja pööris proua Habermanni poole:

„Rutake, nüüd on kõik valmis.“

„Teie põgenete autoga,“ ütles Krag, „sobim weoriist moodsatete kuritegijatele. Aga kui kaugele mõllete jõuda meie maal, kus igas teises talus on telefon?“

„Ja oleks siin isegi politseijaam igas teises talus, ka see ei hirmutaks meid,“ wastas Lewis naeratahes.

„Igas wäheaskest linnas asub politsei,“ ütles Krag.

„Selle juures ma ei kahle,“ wastas Lewis ja astus Kragile sammuwõrra lähemale. „Kuid kuidas tahaksite meie puhul politseid alarmeerida?“

„Telegraafid ja telefoni abil.“

„Sellest pole nähtawasti kasu, kui tahaksin Teie mõistust appi kutsuda,“ mõtles Lewis õlgu kehitatehes.

„Noh, oletame, et Teie minu tegemuse tõesti mõneks ajaks katkestate,“ ütles Krag ja heitis pilgu Lewis'i rewolwriale, „selle võimalusega arwestan igatahes. Kuid peale minu on ju veel teisi mehi olemas.“

„Misjulgustest teistest Teie kõnelete?“ küsis Lewis külmalt.

„Üks neist on minu kõige parem ametiwend, herra Brede.“

„Ah, see suur, tugew ja blond mees ja loonis?“

„Jah, igatahes.“

„Urge selle peale loolke,“ ütles Lewis rahulikult. „Üllestin Teile juba, et ta on kahjutuks tehtud.“

Ta ütles seba sääraste tooniga, mis pani detektiwi jahmatama. Asbjörn Krag astus kuri-

tegijale tahtmata sammu lähemale. Kuid see hoidis sõjariista laskevalmis.

„Kas tahate sellega ütelda,“ küsis Krag, „et ta on surnud?“ Ta hääl wärises ärrituse pärast.

„Kas usute, et pidasin seda inimest seewõrra hädaohhtlikuks?“

„See pole wastus minu küsimuse peale. Ütelge, kas olete selle kuriteo lorida saatnud?“

„Annan Teile rahuldawa wastuse,“ seletas teine, „kui ainult waemaks mõtate rahustuda. Sellega ei nõua ma wist liig palju. Wõtke is-tet.“

Asbjörn Krag istus wäikse kõhklemise järgi neljanurgelise laua ääre, Lewis istus just tema wastu.

„Ma ei pidanud Teie paremat ametiwenda mitte wäga hädaohhtlikuks,“ korbas ta nüüd, „ja selle järgi olen ma ka talitanud. Teie üle mõtlen ma siiski weidi teistmoodi, ja Teie saate wist aru, et Teie seisukord sellest ajast saadik on palju halwemaks kujunenud, kui Teid oma wõimusesse olen saanud.“

„Kuid meil on weel enamgi inimest,“ püüdis Krag wastu waelda.

„Need kõik on kahjutuks tehtud,“ ütles Lewis külmalt.

„Ameerika salapolitseinikud!“

„On ka kahjutuks tehtud, niipalju kui praegu teada saan. Teie peate mind aga wabandama. Olen nii waba olnud ja Teie korderit tarwitanud. Seal asuwad praegu mõlemad Chicago detektiivid. Üks neist, kes pidi mind walwama, oli esimene, kelle reast wälja löime, selle daami erakorralise ojanuse tõttu.“

Ta noogutas pead proua Habermannile; kuid see oli nii ägebas tegemuses, et ta seba meelitust ei kuulnud.

„Muidugi tehti teine chicagolane, kes tuli — samal kombel kahjutuks,“ jatkas Lewis. „Teie korder on ju erakorraliselt rahulik ja sobin wäikseks tööks.“

„Kas peate mõlemaid ameeriklasti wäga hädaohhtlikudeks?“ küsis Krag.

Lewis raputas naeratahes pead.

„Ei, mitte just ertti,“ ütles ta.

„Seega wõin minagi sellega arwestada, et Teie ei astu äärmist sammu?“

Kuid seal muutus Lewis'i nägu julmaks, mis salapäraselt ja õudselts isegi Kragi peale mõjus.

„Peale hirmu isiklikkude omaduste ees — wõib weel olla teise'gi põhjust,“ ütles ta. „On mul millegi eest kätte maksta, siis ei wõi ma abindustid ja ei kohku millegi eest tagasi.“

Selle jutuarjamise jooksul, kus laufe ja wastulause üksteisele olid järgnenud kui wafara-

löögid, olid daamid juba täiesti reisumalmis. Mr. Lewis'i kare ütetus oli proua Habermanni nähtavasti seewõrra ehmatanud, et ta palju wiisakamaks Nelly wastu oli muutunud. Kübar peas ja mantel seljas, seisid nad ufse kõrwal; proua Habermanni wäike paun oli ainu-kesks bagaashits, mis neil kaasa oli wõtta. Läbi palju loori silmitfes miss Nelly detektiivi.

Nüüd, kus ta mõlema mehe kõnelusest sai ülewaate oma piinajate tegewusest, oli ta weel enam kui w a s t u o m a t a h t m i s t nende inimeste wõimuses. Åsbjörn Krag tahtis talle teele kaasa anda trööstiwa sõna.

"Armas preist," ütles ta, "olge kindel, Teie wõite mind peagi jälle näha."

Jällegi naeratas mr. Lewis, ja kuna ta oma sõjariista Kragi otsaefisele juhtis, ütles ta:

"Kelle käes on siin wõim?"

"Ja ilma wastust ära ootamata, käskis ta daame lahkuda:

"Nüüd minge Saloonis algab, nagu ma kuulen, praegu just uus walfs, seega on tee läbi korridoori praegu waba."

Ufse wahel pööris proua Habermann detektiivi poole.

"Loodekawasti ei näe ma Teid kunagi enam jälle," ütles ta.

"On Teil siis tõesti põhjust minu ülespidamise üle kaewata?" küsis Krag. "Ja ma arwastin ometi, et olen alati Teie wastu korralik olnud."

"Arwan, et doktor selle eest hoolt kannab, et ta tulewikus enam Teie korralikkust ei tarwitse näha."

Weelford signaaliseeris auto, ja mõlemad daamid ruttasid toast. Proua Habermann pidi noore neiut toast wälja tõskuma.

"Seega oleksime üffi," ütles Lewis, "ja peagi jätan ka mina Teid maha."

Kuna ta ühe käega rewolwri üles tõstis, wõttis ta teisega midagi taskust. See oli sigaretitoos. Kui Åsbjörn Krag seda manöwrit nägi, suutis ta rõõmu waewalt warjata. Sest kõil sündis nii, nagu ta oli lootnud.

"Kuna daamid nüüd on lahkunud," ütles Lewis kõlge rahulikuma häälega, "siis on wist lubatud, et weidi suitsetaksime. Wõtan hea meelega sigareti wastu ärewatel filmapilkudel. Ja samati tean ma ka, et Teie olete kirgline suitsetaja. Olge nii lahke."

Kõhklemata wõttis Krag ühe pakutud sigareti-dest.

Rolmkümnesneljas peatükk.

Weelfordne ofade wahetus.

Åsbjörn Krag tegi, nagu ostsiks ta tik'e, ja wahetas sel puhul saadud sigareti oma wastu

ümber, mis tal kaapas olid. Ta jättis Lewis'i sigareti tasku ja süütas oma sigareti.

Lewis polnud seda tähele pannud.

"Just nimelt põnewatel filmapilkudel ei saa ma ilma sigaretita läbi," ütles Lewis. See rahustab närwe."

"Kas on praegune seisuford tõesti nii wäga põnew?" küsis Krag. "Minu arwates on seisuford ainult siis põnew, kui ei teata wäljapääsu." Ta heitis pilgu teise rewolwri ja jättas: "Ja selle sõjariistaga olete Teie ju seisuforra peremees. Kas tohin tiffu paluda?"

"Naeratahes ulatas teine talle tiffu.

Krag tõmbas paar tugewat mahwi kopsudesse, ja warisew suitsupilw tõusis lae alla.

"Teil on õigus," ütles ta, "see rahustab."

"Kuidas meeldiwad Teile sigaretid?" küsis Lewis.

"Suurepärane," wastas Krag. "Ta on ainult weidi hapula maitsega, kahklemata suurepärane sort."

"Ta nimi on Medina," wastas Lewis, "ja on importkaup. Ma ei suitseta kunagi harilikke sorte. Seda siin armastab eriti würst M. . ."

"Ja Teie. See tähendab: asjatundjad. Aga see on tõesti imelik . . . ma ei tea . . ."

Krag haaras oma peast kinni.

"Olen uimane," ütles ta, "ma ei saa aru . . ."

"Ta tõusis üles ja tegi, nagu kufuks ta üle laua, kuid sai end weel toetada.

Mr. Lewis istus ja silmitfes teda wäikse naeratuslega.

"Õgäüks ei kannata seda sorti wälja," ütles ta.

Åsbjörn Krag wahtis talle otsa pärani silmi.

"Teie olete . . . Teie olete . . . sigarett on mürgitatud . . . suren . . ." kogeles detektiiv.

Sellega wajas ta aegamisi tugitooli ja jäi wait.

"Doktor" tõusis fergendatud ohlega üles. Nüüd arwas ta, et kõil on korras. Ta heitis pilga tugitoolis puhkawale õnnetule kogule ja ütles:

"Särgmise lahelümmenelja tunni jooksul ei ärka ta üles. Selle aja sees olen ma juba Kopenhaagenis."

Åh, seda teed siis sõidawadki autod, mõtles Krag.

Ta pea oli wajunud rinnale. Selles poosis ei saanud ta muud midagi näha, kui ainult pörandat enese ümber. Kuritegija silmitsemisest ei wõlnud juttugi olla. Kuid jalgade seisakust wõis ta nii mõndagi seisuforra lohja järeldada.

Nüüd kuulis ta, kuidas teine enesele mantli selga tõmbas.

Jällegi kostis tanaanvalt autofignaali. Lewis'i liigutused muutusid kiiremateks.

Ta tõstis pörandali wäike reifutasu üles. ajetas ta toolile ja foris seal sees.

Krag tõstis äkki pea üles.

Ühe pilguga oli ta terve toa üle waadanud. Raual lamask ja wastas revolwer.

Ettemaatlikult sirutas Krag käe wälja wõttis sõjariista kätte.

Nüüd oli tema tugewam. Lewis polnud jeda tähele pannud.

Asbjörn Krag tõusis püsti.

Seal kuulis jeda Lewis. Wälgukirusel pööris ta ümber ja wandus toorelt.

Keset tuba, otse ta ees seisis Asbjörn Krag, kes pidi wähemalt kakskümmendneli tundi uimajena maas lamama.

"Seiske rahulikult!" kommandeeris detektiiv.

"Urge püüdkte end kaitsta, muidu ma lasen."

Krag oleks tõesti lastnud, kui teine end kaitsema oleks hakanud. Ja ta wastane sai aru, et Kragil tõsi taga oli. Harry Lewis oli nii üllatatud, et ta isegi oma algatuswõime oli kaotanud ja teisele otja wahtis, nagu oleks see mõni waim.

Lõpuks sai ta aru tõest.

"Seiske rahulikult!" kommandeeris Krag weelforbsett.

"Ja minu enese revolwriga," pomises "doktor" kähisewa häälega. "See on kõige hullem, millega kunagi tegemist olen teinud."

Nüüd ei jää teil wist midagi muud enam üle," ütles Krag, "kui tunnistada, et minu käes on kõik wõim."

Kuid lõpuks muutus Lewis jällegi külmawereliseks. Ta sai aru, et siin oli kõige pealt waja aega wõtta.

"Kuid ütlege ainult," küsis ta, "kuidas see wõis juhtuda, et teie nii ruttu uimastusfest ärkasite?"

"See on väga lihtne," wastas Krag, "see on jelle asjaolu loomulik tagajärg, et ma kunagi uimane pole olnud."

"Teie suitsetasite aga figaretti."

Krag näitas talle naeratades puutumatu figaretti ja ajetas siis pörandale. "Jah, suitsetasin oma figaretti," seletas ta. "See oli minul wäike wälebusproow. Alati suitsetan ma oma figaretti, kuigi sort pole nii suursugune."

"Doktor" raputas pead.

"Selle peale oleksin pidanud mõtlema," ütles ta. "Ma ei saa endale andeks anda, et ma teid weel küllaldaselt ei osanud hinnata;

ma oleksin pidanud teadma, et wõitluses teie wastu on olemas ainult üks abinõu."

"Nüüd on see juba hilja," arwas Krag.

"Mida kawatsele minuga teha?" päris Lewis.

"Seda ütlen kohe," wastas detektiiv, "ja nimelt sofsistan kõrwa sisse."

Rahulikult astus ta teise juure, revolwer kõrgel käes. Ta oli külmawereline intmene. Kui ta juht mehe kõrwal oli, andis ta wiimasele tugewa hooibi löua alla. Krag oli wilunud poksi ja oskas iga löögi mõju täpisealt kindlaks määrata.

"Doktor" kustus kogu oma pikkuses pörandale ja jäi liikumata lamama.

Jällegi kostis tanaanvalt autofignaali, seeford hirmunult kui appihüüd.

Kolmkümnestooses peatükis.

"Paremale poole."

Asbjörn Krag kummardas lamaja kohale.

"Doktor" lamask näoga wastu pörandat, Ta oli täitsa teaduwjeta. Krag teadis, et see täik aega kestab, enne kui ta jälle meelemärfusele tuheb.

Ruttu läks ta pakside-ruumi, otisk seal paar nahkrihma wälja ja sidus oma wastase tugewasti kinni, enne ta palitut seljast wõttes.

Siis tõmbas ta wõõra mantli selga ja surus laia äärega kübara sügawasti pähe. Etimesel pilgul oleks teda tõesti wõinud pidada mr. Lewis'iks, sest tal oli umbes samasugune kehahitus.

Wõidetud revolwri pistis ta tasku.

Enne kui ta toaft lahkus, awas ta afna ja waatas alla tanaanwale, seal all seisisk suur automobil. Mootor töötas juba, ja juht ootas nähtawasti ainult märguandmist, et minema kihutada.

Krag sulles afna. Ta seisatas filmapilgu peegli ees, filmittses oma wälmuft ja surus kübara weelgi sügawamini pähe. Siis läks ta wälja.

Wäljas korridorisk kuulis ta tantsumusila helisid. Üks oll awatud, ja ta sõbranna Stella liugles parajasti mööda. Krag astus läbi tagaukse suitsetamistuppa, milles ennisk Lewis ta ametimenna Bredega juttu oli ajanud.

Seal kummardasid parajasti proua Perciwaline Page ja üks teenijast jällegi maaslamaja kohaje.

Seal oli ta sõber Brede.

Kui Krag lippa astus, kuulis ta proua Paget hüüdwat:

"Ma ei usu, et ta on joobnud"

(Järgneb).

Gilmad.

India kirjaniku Rabindranath Tagore jutustus.

2

Siis hüüdis tädi teda harilikult õige meelitawa häälega: „Hemo! Hemo! Hemangini!“ Aga neiu kahmas minu ümbert kinni kaastundmusega. Kohutuse ja kurbuse tunne sundis teda vaikima. — Moniford surus ta enda värisedes minu nojale, nagu taga-aetud loom, kes warwalt teadis, mis teda ootas.

Ümber samal ajal tuli mu wend mind kallutast vaatama. Ma teadsin, kui teraw tähelepanu tal oli ja kui walidalt ta lohut mõistis. Ma kartsin, ta kuulab mu mehe üle ja wõib wastulusele, ja sellepärast püüdsin ma tõsist asjaseisu kätsewara rõõmsusega katta. Aga ma kardan, et wibu liig pingule kiskustin: ma ei osanud warifeerlikkust näidata.

Minu mees hakkas awalikult peale läima ja küsima, kui kauaks mu wend jääb. Wiimaks ulatas ta kätsewara peaaegu ju haawamiseni, ja minu wennal polnud muud nõu, kui ära reistada. Aga enne kui ta lahkus, pani ta oma käe minu pea peale ja jättis ta sinna kauaks. Ma tundsin, et ta läsi wärises, ja ta silmost langes pisar, mis mind sõnatumalt õnnistas.

Mul on weel selgesti meeles, et see aprillipäewa ja turupäewa õhtu oli. Jäimehed, kes linna tulnud, olid jälle koju minemas. Ohus tundus ahwardawat tormi, niisole mulla õhk ja niiskus tuules tungisid tõgisti läbi. Mina ei pea ial põlewat lampi omas toas, kui seal üksi olen, kartes, et minu riided põlema lähewad wõi mõni muu õnnetus sünnib. Ma istusin pimedas toas pöranbal maas ja palusin oma pimedada maailma Sumalat.

„Oh minu Sumal,“ kirjendasin ma, „sinu pale on peidus. Mina ei wõi näha. Ma olen pime. Ma pean kinni oma südame murtub aerust, kunni mu käed weriseks saawad. Väinud on minna jaoks juba liig kõrged. Kui kaua tahad sa mind kiusata, mu Sumal, kui kaua?“

Ma toetasin pea woobi äärele ja hakkasin nuuskuma. Seda tehes tundsin korraka, et woobi nagu liikus. Rähemal silmapillgul seisis Hemangini minu kõrwal. Ta wõttis minu kaela ümbert kinni ja pühtis mu pisarad wälkides ära. Ei tea, mis ta sel õhtul oli pimedas toas oodanud wõi teinud. Ta ei küsinud midagi. Ei ütelnud midagi. Ta pani ainult oma kälma käe minu otsaesisele, suudles mind ja lahkus.

Järgmisel hommikul ütles Hemangini minu juuresolekul tädi:

„Kui sa siia tahad jääda, siis jää. Mina lähen. Ma lähen oma teenri seltsis koju.“

Tädi ütles, ärgu mingi üksi, tema minewat ka. Siis wõttis ta naeratades ja edmistades ühe plüüshkarbi seesi pärlitega ehitud sõrmuse.

„Waata, Hemo,“ ütles ta, „mishuguse ilusa sõrmuse minu Abinash sinule on toonud.“

Hemangini kiskus sõrmuse tema käest ära.

„Waata, tädi,“ wastas ta ruttu, „waata, kui osawasti mina siin.“

Ja wistas sõrmuse akna all seiswasse kaewu.

Tädi, meeletu wiha, äratuse ja kohumise pärast, pani wastu kui sill. Ta pööras minu poole ja kahmas mu käest kinni.

„Auno,“ kordas ta järjest, „ära ütle Abinashile midagi sellest lastikust teost. Tema wihasid hirmjasti.“

Mina ütlesin, et ärgu ta kartu. Mina ei ütle sõnagi.

Järgmisel päewal enne lahkumist wõttis Hemangini minu ümbert kinni ja ütles: „Mu armsam, pea mind meeles, ära mind unusta!“

Mina siltasin jällegi ta nägu ja ütlesin: „Oe, pimedatel on pill mälestus.“

Ma surusin ta pea oma rinnale ja suudlesin ta juukseid ning otsaesist. Minu maailm läks äkki halliks. Kõik ilu ja rõõmus ja õnn noorus, mis nii minu ligidal pestifeneud, kadusid, kui Hemangini lahkus. Ma rändasin loba-des ringi, käed latali, ja katsusin üles leida, mis mulle oli jäänud mu tähejas maailmas.

Siljem tuli mu mees tuppa. Ta tegi, nagu oleks ta süda nüüd, pärast nende lahkumist, kergem, aga ta sõnad olid tähejed ja kälbatud. Ta ütles, tädi külastäit olla teda ta ametiko-hustetäitmisest eemal hoibnud.

Siitamaani oli ainult minu pimeduse wahesein minu ja mu mehe wahel seisnud. Nüüd tekkis uus wahesein — see oli meelega waitmine Hemangini. Mu mees tegi, nagu oleks see neiu talle ülestõit, aga mina teadsin, et ta tema üle kirju sai. See oli ma alguses. Minu tüdruk tuli ühel hommikul tuppa ja küsis minult: „Mis tähendab tõik see ettewalmistus all maale tulekukohal? Kuhu herra lähed?“

Ma teadsin, et mind midagi ahwardas, aga ma wastasin tüdrukule: „Ei tea.“

Tüdruk ei julenud minult enam midagi küsida. Ta õhtas ja lahkus.

Õhtul tuli minu mees minu juure.

„Ma pean maale minema üht ha'get waa-tama," ütles ta. „Ma lähen hommikul õige wara teele ja jään, wõib olla, kahets wõi kolmeks päewaks ära.“

Ma tõusin woodist üles. Seltsu tema ees ja hüüdsin waljusti: „Miks ja mulle waletab?“

Minu mees kogeles: „Kuidas — ma waletan?“

„Mina ütlesin: „Sina tahad naise wõtta.“

Tema jäi wait. Paar filmapiltu walitses toas waius, siis kiskendasin mina:

„Wasta mulle! Ütle: jah!“

Tema wastas: „Jah.“ — nagu nõrt kaja.

Mina hüüdsin waljusti:

„Ei, seda mina ei luba. Mina tahan sind selle suure õnnetuse eest hoida, selle hirmsa patu eest. Kui ma seda ei suuda, miks olen ma sinu naine, ja miks teenistn ma ita! oma Sumalat?“

Tuba oli waitne kui kivi. Ma langesin põrandale ja wõtsin ta põlwe ümbert kinni.

„Miks olen ma teinud?“ küsisin ma. „Miks asjades ma eksinud? Misparast nõuad sa teist naist?“

Minu mees ütles pikkamisi:

„Ma ütlen sulle tött. Ma kardan sind. Sinu pimedus on ju oma kindlusesse luku taha pannud ja mina ei pääse sinna sisse. Minule ei ole sa enam naine. Sa oled hirmus nagu minu Sumal. Mina ei wõi sinuga enam igapäewast elu elada. Mina hirmustan naist — üsna igapäewast naist, kellega ma wõin südamega lusti järele talitada, teda ma wõin meelitada ja kaelustada ja kiruda.“

Do, rebi minu süda lahti ja waata! Mis olen mina muud kui see üsna igapäewane naine? Mina olen sama tüdruk, kes ma abielusse astudes olin. Tüdruk, kes kõige oma südamega usub, ufaldab ja austab.

Ei mäleta enam selgesti neid sõnu, mida ma tarwitasin. Tean ainult weel, et ütlesin:

„Kui ma truu naine olen, siis, Sumal olgu minu tunnistaja, ei pea sa ita! seda hirmsat tegu tegema, ei pea ita! oma wannet murdma. Enne kui sa selle kuriteo teed, jään ma ennem leseks, wõi Hemangini peab surema!“

Siis langesin ma minestades maha. Toibudes oli ilm weel pime. Sinuud waitisid. Minu mees oli läinud.

Terwe päewa saatsin ma mööda oma maja-altari kõige pühamas paigas palwes. Õhtul tuli hirmus torm walguga ja mürtsumisega ning raputas maja. Altari ees põlwitades ei palunud ma oma Sumalalt mitte, et ta mu mehe tormist päästaks, kuigi ta sel ajal jõi pidi hädaohus olema. Mina palusin, et mis ta ita! sünniks, minu mees selle suure patu käest pääseks.

Õo läts mööda. Ka terwe järgmise päewa wiibisin ma oma kohal palwes. Õhtul tajas ulse taga mürin ja koputamine. Kui üks lahti liikati, leiti mu põrandalt minestuses ja kanti minu tuppa.

Toibudes kuulsin, et keegi mulle kõrwa sisse sosistas: „Õde!“

Ma märkasin, et omas toas wiibisin, pea Hemangini sülles. Kui pead liigutasin, kuulsin keldi tahinat. See oli pruundileibi kabin.

Oh Sumal, oh Sumal! Minu palwe on kuulmata jäetud! Minu mees on langenud!

Hemangini kummardas minu kohal ja ütles maguasti sosistades:

„Õde, armsam, mina tuln, et sinult õnnistust paluda meile abielu tarwis!“

Kõige pealt tardus minu terwe keha nagu puutüwi, mida wält tabanud. Siis ajasin enda istikile ja ütlesin waluga, oma suud sõnadele sundides:

„Miks ei peaks ma sind õnnistama? Sina ei ole midagi paha teinud.“

Hemangini naeris oma rõõmsat naeru.

„Baha!“ ütles ta. „Kui sinu mehele läksid, oli see õige, ja kui mina lähen, nimetad ja seda pahaks.“

Mina katsusin ta naeru peale naeratusega wastata. Ma ütlesin omas waius:

„Minu palwe ei ole ses maailmas wiimane. Tema tahtmine on kõit. Sae löögid sabada minu pea peale; aga jätku nad põrutamata minu ust ja lootus Sumalasse.“

Hemangini kummardas minu ette ja puudutas mu jalgu.

„Ole õnnelik.“ ütlesin ma teda õnnistades, „ja kätgu sinu käsi hästi!“

Hemangini et olnud weelgi rahuldunud.

„Armas õde!“ ütles ta. „Õnnistusest üksi ei ole mulle weel küllalt, sina pead meile õnne täielikult tegema, pead oma pühitsetud kättega oma majasse wastu wõtma ta minu mehe. Lub, et ma ta siia toon!“

Mina ütlesin; „Too!“

Paar filmapiltu hiljem kuulsin ma tutta-waid jalaasteid ja küsimisi: „Kumo, kuidas sa käsi kätib?“

Ma kargasin üles, langesin maha ja kiskendasin: „Dada!“

Hemangini hakkas naerma.

„Sa nimetad teda weel wanemaks wennaks?“ küsis ta. „Miskugune lollus! Nimeta teda nüüd nooremaks wennaks ja kisu teda kõrwaist, sest tema wõttis minu, sinu noorema õe, omale naiseks?“

Nüüd sain ma arn. Minu mees oli selle patu eest hoitud. Ta et olnud langenud.

Ma teadsin, et Dadal kindel nõu oli olnud mitte naist võtta. Ja emä surmast saadik pun-
dus ta ta püha soov, mis teda oleks naist
võtma sundinud.

Uga mina, tema õde, olin ta oma willeksuse
läbi nii kaugele ajanud, et ta naist võttis.
Tema oli minu pärast naist võtnud.

Rõõmupisarad purtskatsid mul filmist ja
woolaskid üle näo alla. Ma katsusin neid tagasi
hoitda, aga ei suutnud. Dada filitas pikkamisi
minu juukseid. Gemangini võttis minu ümbert
kinni ja jatkas naeru.

Suurema osa õõst lamasin ma unetult
woobis ja ootasin täis põnewat hirmu oma
mehe tagastulekut. Ma ei osanud enesele ette
kujutada, kuidas ta selle pettumuse suudab ära
tanda.

Kui keelöö tund juba ammu mööda oli,
läks mu toa ukse pikkamisi lahti. Ma istusin
woobis üles ja kuulatafin. Need olid mu mehe
sammud. Mu süda hakkas metsikult põksuma.
Tema tuli minu woobi juure ja võttis mu
käest kinni.

"Sinu Dada," ütles ta, "on minu hufatu-
sest päästnud. Mind kiskus filmipilgu nõdra-
meeljus ikka sügawamale ja sügawamale. Ma
olin pimestatud ja arwasin, et sellest enam ei

pääse. Jumal üksi teab, misjagune loorem mu
südame peal lasus, kui paati astusin. Torm
mõllas jõel ja kattis taewa. Rõdige hirmus
elas mu südames soow, et ära upuksin ja nii
sõlmeft pääseksin, millesse ma olin sattunud.
Ma jõudsin Mathurganji. Seal sain teate, mis
mulle wabaduse andis. Sinu wend oli Geman-
gini omale naiseks võtnud. Ma ei oska ütelda,
misjaguse rõõmuga ja misjaguse häbiga ma
seda kuulsin. Ma ruttasin laewale tagasi. Sel
filmipilgul, mil ma enese jälle leidsin, teadsin
ma, et mul õnne ei ole peale sinu. Sina oled
minu jumalanna."

Mina naersin ja nutsin ühtlasi ja ütlesin:

"Ei, ei, ei! Mina ei taha kauemini juma-
lanna olla. Mina olen lihtsalt sinu oma wäite
naine. Ma olen üsna igapäewane naine!"

"Mu armsam," wastas tema, "mul on ka
midagi, mis sulle tahaksin ütelda. Ära tee
mulle tial enam häbi sellega, et mind oma
jumalaks nimetad!"

Särgmisel päewal sai linn rõõmsaks mere-
karbitoorde kõlast. Uga keegi ei julenud enam
sõnagagi tähendada selle õõ nõdrameeluse peale,
millesse meie kõik peaaegu oleksime kadunud.

(3õpp)

Jaapani luule.

Kuu.

Ishikawa.

Kuis ta pilwerajal ujub!
Kuis ta hiilgus muinasmaine
maal ja merel nagu laine
hõbekarwa wõrke kujub,
üle tuhat liiwatera
sirab kui diamandisära!

Õierööwel.

Idzumi Shikibu.

Mul ütolge, kus elab kuri tuul,
kes õied minu okstelt puistas maha.
Oh ütolge, kus elab kuri tuul,
ei ärdalt ma siis enam kurta taha.
Oh ütolge, kus elab kuri tuul,
ma annan talle oma wiha näha!

Mälestus.

Kibino.

Torm lehed kõik mu küljest maha
tagus.
Ka suri kewad, kurwaks jäi mu meel.
Mu siidikäisse külge ükski weel
jäi ploomiõie lõhn nii õrn ja magus.

Sinust kaugel.

Joshimine no Hironobu.

Mu süda nutab waheta,
ei hommik weelgi aheta,
ei lõpe ega lõpe õõ,
ei alga ega alga töö!
Mu mõttet otsiwad waid sind,
sa minu õnne ainus hind!

Mhaghada.

Schwelst Kirjaniku Joseph Delmont'i jutustus Indlast.

1

Ühes külas Jellandu ligidal seati koku karawaan, mis pidi Indlast risti läbi minema. John Kilburn, kuuteiskümne-aastane, kummaliselt ettevõtlik noormees, wõttis ette oma teise püüu- ja kasseostutekonna lähe suure Inglise loomakaupluse ärikesandel Liverpools.

Äsirgah küla ääre oli terve wäike telgikünn ääres ehitatud. Kuus tõlki mitmesuguste keelemurrete tarwis olid terve päew sellega ametis, et hea sõna ja paksude pambuskeppide abil pealetungitawid kaupmehi ja undishimulisi oma sahibist eemal hoida.

Mida wähemalt kolm kuni neli filmapaari ei malwanud, see kadus igawesti. Warastati isegi kõige tähtsamad asjad: naelu, haake, kruwisid — asju, mida peaaesjalikult parwede ehitamiseks waja oli. Täbati mõni waras teo pealt, siis anti talle hea keretäis ja warastatud asjad wõeti temalt jälle ära. —

Enam kui kuuskümmend meest, osalt Äsirgah külast Kolanada sadamalinnast, saatsid karawaani, kõik walitud mehed, kes maad tundsid. Iga mehe eest oli 50 Inglise naela Kolanadas residentid juure tagatiseks sisse makstud.

Laagris parandati kõik püüwõrgud ära ja uuendati kõik wõõrabinud, eriti sõjaristikad.

Salapoliisfeititud tulid laagrisse järele kuulama, kas seal wäheft midagi walitusewastast ei sünni, Inglisemaa filmad olid alati lahti.

Sul Jahlug, keegi kawal brahmaan Madrasest, oli karawaanis ülemdragomaniks ja ülemtõlgiks, kelle käsu ja ülewaatuse all seisis kõigi olaliste asjad ja ametisewõtmised. Pääwad olfa mõis ta mõne kaupmehega tühise asja pärast tingida, ainult et tal rääkimiseks wõimalus oles. Tema sai kamba alati obawamalt, aga müüja jälle tasus oma kahju sellega, et, kus aga jät, k rawaani warandust üle läi.

Mõni päew enne teeleminekut tult Sul Jahlug Johnny Kilburni juure ja palus, et see teda kuulats.

Johnny arwas, et mees mõne kelmistiiki poole tüürib ja wõttis rewolwri nahkkarbisist wälja.

Sul tundis ainult rewolwri ees auartust. Täna aga naeratas ta walujasti ja wõttis telgi pörandal ilma palumata istet.

Gibson, hiiglasuur Daani dogge, urises oma nurgas. Belglikult waatas brahmaan sinna poole.

"Sahib! Sa suur mees! Kõigi inimeste Jumal kaitstu sind! Aga sina oled mees, ja mees wajab naist."

Johnny silmitses meest weibra pilguga ja ja mängis selle juures rewolwriga.

Sul nihutas enda rewolwrisuu eest lõrwale. "Meie saame olema enam kui aasta teel. Sul peab olema — — — naine, sahib! Muudu jääd haigets."

"Sul, wana sõber, ära lase ennast wälja naerda. Kas tahad oma ämma minule saherdada?"

Indialane waatas temale etteheitlikult näkku:

"Sahib! Igal pool, kuhu me läheme, leidub naist ja tüdrukuid, kes sulle meeldiwad, aga nad on haiged, kõik, peaaegu kõik."

"Kuule, wana saherdaja, minule ei ole naist waja. Abiellumiseks olen ma alles liig noor."

"Kes on herrale ütelnud, et ta peab abielluma? — Sahib üürigu omale anjha, anjha, kes on täitsa noor ja terve."

Johnny tõstis rewolwri ja sihtis selle olfa Sul Jahlugi peale.

"Küüd kao ruttu, Sul, muudu põletatakse sinu furnuteha tunahomme Gobawari ääres!"

Sul kadus telgist nagu tuul.

Johnny hakkas heledasti naerma.

Kuid Sul rebis telgiukse lahti ja ktsendab sisse:

"Kui Zeie teda ei wõta, siis wõtad selle tüdruku sahib Calhuni!"

Ütle ja kadus.

Ohtul ratsutas Johnny Kilburn Inglise laagrisse dr. Vaughani juure.

Wana Inglise sõjawäearst oli Johnnyht tema Äsirgahs wõibimise wiitwul armastama hakanud.

"Noh, Johnny, kas soowite wõhisht?"

Johnny tänas, mängis oma ratsapiitsaga ja küsis siis doktorilt naerdes:

"Doktor, on see tõsi, et haigets jään, kui ma naist ei wõta?"

Arst silmitses noortmeest, kas tal selle küsimusega tõsi taga on, siis hakkas ta waljusti naerma ja ütles:

"Mu kallid pois, kes sulle seda ütles?"

"Jumal... keegi ütles."

"Ei, Johnny. Ümber rännates wabas õhus ja ratsutades pole sul midagi karta."

„Siis on kõik korras, doktor.“ —

Päew hiljem toob Sul Jahlung ühe weet-
lema neijatelliskümne-aastase tõmmu tüdrukut ja
kaks meest, ühe wanema ja ühe noore, sahibi
telgi juure. Ta asub telgi ette ja kiskub
waljusti Inglise keeles:

„Sahib Kilburn. Ruttu, tulge ruttu, ho-
bused!“

Johanny tormab telgisti wälja:

„Mis on hobustega?“

Sul on kaskümmend sammu taganenud
ja wastab:

„Sahib! Siin on anija oma isa ja peig-
mehe seltsis. Hobustega pole midagi juhtunud.“

Johanny näeb nüüd wäljast tüdrukut. Tüd-
ruk on pea kõrwale pöörnud ja käed paljale
rinnole ristitud.

„Sahib, see tüdruk on Aitgah kulbil.
Teist niisugust Indias ei leidu. Ta on tark
kui preester ja wõib rääkida kui kermish. Ta
lõhnab kui roosiaed ja ta teha on kui palmetus.
Sina tunnid on alati õnnepäitsepäitised, niikaua
kui ta sinu juures wiibib. Ta on noor ja puu-
tumatu ning tasub sulle su armastuse tühata-
kordseks. Ta ema õpetab teda, ja ühtki walget
naist ei wõi temaga wõrrelda.“

Nii räägib wanem mees wärisewal häälel.

„Herra,“ algab noorem mees, „ma usalban
sinu kätte oma kalliskimi, oma Ahsghada ja
tean, et sa tema wastu saad olema hea. Sa
wõid olla tema wastu ainult hea. Niisugusele
Jumala aia lõhnawale lillele ei wõi keegi paha
teha. Sa saad teda hoidma kui walget naist,
ja mina läin ta lastega ümber nagu oma
lastega, kui ta tagasi tuleb.“

Mitte kõik, aga igatahes küllalt oli Johanny
aru saanud. Pahaselt waatas ta ümber. Kus
on siis päewawaras Sul?

„Sul!“ katab ta hääle läbi telgitsina.

„Jes, sahib!“ katab wastus tektide tagant,
ilma et wastajat nähtaks.

„Tule siia, Sul, nende inimeste juuresole-
kul ei tee ma sulle midagi!“

„Sahib, ma kuulen sind ka siin ja tahan
nendega juba rääkida. Sa pead mulle ainult
ütleva, kui lauals ja anijat tahad üürida.“

„Midagi ei taha ma üürida, sina saatan.
Kui ma sinu kätte saan, raiun ma su warbad
maha!“

„Ara anna neile liig palju. Sinna tingin
juba mina nendega.“

Sul polnud märganud, et Johanny tektide
suunas oli kadunud. Ta tundis äkki kätt oma
laekasusel ja läis raskel tõukamisel edasi poole:

„Sina araneetud koerahing, siinapill ütled
ja neile, et nad nii ruttu kui wõimalik laowad!“

Ilma et neist enam oleks hoolinud, hüppas
Johanny oma ponti selga ja kadus wõsastikku.

Sul toibus kohe ja hakkas meestega läht-
salt rääkima.

„Nead on ainult Inglise alatused,“ seletas
ta. „Tahab last saada odawamalt,“ ütles ta.

„Meie hinnast weel ei rääkinudki,“ pahandas
tüdrukut peigmees.

„Nojah, seda usute teie. Aga mina walmis-
tasin ta selle peale ette ja nimetasin talle hinna,“
waletas Sul. „Tulge homme tagasi, küll mina
ta juba pehmeks teen.“

Isa wõttis tüdrukut käest kinni ja wiis ta
kõlla, kuna peigmees nende taga sammus.

* * *

Järgmisel päewal ilmuwad need kolm ilma-
aegu telgitsina. Johanny on Inglise ohwitse-
ride seltsis ohwijahile läinud.

Sul lohubab meht, noor neiu seisab tuimalt
nende kõrwal. Temale on see täitsa üks kõik,
mis temaga sünnib. Juba warajasest lapseast
saabit on teda selleks ette walmistatud, et ta
kord ühele sahibile wälja üüritakse selleks, et
ta kord oma tulewasele mehele wõiks kaasa-
wara abiellu kaasa tuua. Wõnest aastakümnest
saabit on Indias moeks saanud see inetu näh-
tus, et poisimehed eurooplased, eriti sõjawäe
ametnikud ja ohwitserid, enesetele wanematelt
wõi peigmeestelt üürivad wäitised naised.

* * *

Raks päewa hiljem — see oli päew enne
karawaani teeleminekut — raskitas Johanny
Sul seltsis läbi küla. Rogu küla oli jalk.
Külarahwas kosutas karawaani teeleminekut
pühapädamise wõimaluseks. Söödi, lauldi ja
tantstitti. Küla waesemal klassil oli püha. Saalt
poolt oli neile söödawaid annetusi saanud.

Astiselt hüüab Sul oma noorele herrale:

„Sahib Kilburn! Waata sinna, joobnud
sahib Calhun wiib enesele wäitse Ahsghada!“

Johanny waatas sinna poole, kuhu Sul
tähenbas.

Ühe wiletsa hurtsiku ees liivas tuigerbas
joobnud walitsuseagent ja maksuametnik Sam
Calhun, ratsapiitsaga oma ümber pikstes, tüd-
rku ja selle omaste ees.

Isa kiitis oma last joobnud ametnikule.
Peigmees astus vruudi ette ja hakkas kõne-
lema. Calhun tõstis plitsa ja hakkas peigmeest
peksma. Mees kaittes ennast ülestõsteind lä-
tega nii hästi kui sai. Siis kargas wäike tüd-
ruk ette ja kahmas Calhuni käewarrest kinni;
wihaselt löi Calhun ta tüdrukut.

Samal filmapiigul kargas Johnny Kilburn nende wahetele ja liiskus toore Calhuni kaeft piitja ara.

Calhuni wiha pööras nüüd ainult temale:

„Kuibas tohib sa oma kätt üles tõsta kuninga ametniku wastu?!”

Nende sõnadega wõttis Calhun hoogu ja tahtis Johnnyt maha pöskida.

Nende wahel tekkis wõitlus. Wiha oli Calhuni pisut kainemaks teinud. Ta wilistas oma signaalwilega, aga Johnny lõi tal wile hammaske wahetele ja pöskis ta mõne hoobiga maha.

Matjuametniku tõmmud abilised olid kohale rutanud. Aga nähes, et nende kand wõitluses ühe sahibi, walge wastu, et julenud nad wahetele astuda, seft iga pärismaalane, kes walget punitub, jaab raske trahwt.

Calhun tõusis tänawa walgest tolmust.

Kisendus tüdrukul suust ajas Johnnyt, kes juba hobuste juure läinud, tagasi waatama. Samal hetkel kõmatas paak ja rewolwrikuul laulis ta kõrwaft mööda. Teine kuul tabas teda rüewarrest. Nüüd langes Kilburn täte jõuga ametniku kallale ja mõlemad kukkusid maha. Kustatatega tagus Johnny Calhunile näkku. Kõik pöskimäärused olid unustatud, siin polnud kohane wastast tõusta lasta. Siin oli waja lahjutuks teha metjalist ja selles ajjas oli Johnnyl kogemust. Mõne minutiga oli Calhun wõitluswõimetuks tehtud. Kirudes ja wandudes tungidas ta jalule.

Calhuni rewolwer oli Johnny käes. See wõttis rewolwrist kõik kuulid wälja ja wiskas rewolwri temale siis lähte.

Calhun wõttis rewolwri üles ja pööras indtalaaste poole:

„Täna õhtu toon ma omale selle tüdrukut, teie tõmmud keraad — ja sina, keraapöeg,” pööras ta Johnny poole, „küll ma sulle näitan!”

Johnny istus juba sabulaks. Sõitnu kuuldes pööras ta hobuse wastaste juure ja piitustas teda.

Nüüd kargas Sul tema juure ja liiskus ta hobuse eemale.

* * *

Õhtupoolikul inspiitseeris Johnny kõiki kantsalid ja wedajaid, aga ta kõiki ratsa- ja weohobuseid.

Telkt tagasi tulles, imestas ta wäga, kui sealt wana doktorit eest leidis.

„Well, Johnny, kas ei soowit sa, et ma sinu kuulthaawa üle waatan? Kuulsin juba sinu looft. Kolonel wiskas Calhunit wälja, kui ta sinu peale tahtis laebada. — Näita oma käewart!”

„Kritimustus!”

„Bois, ära tee lolli; kas nuga oli ka puhas?”

„Doktor, Teie teate ju, et mul terme operatsioonitoa siisesead kaapas on. Pärsin selle oma labunud peremehelt, mr. Mc. Culloghilt. On ju waja teel tihti mehi ja loomi opereerida.”

Arst waatas haawa läbi, puhastas seda ja siis ta siis õieti kinni.

Samal ajal astus Sul Abshghada, selle isa ja peigmehe seltsis telki.

„Sahib,” algas Sul, „sahib Calhun tuleb täna õhtul Abshghadale järele. Tema — tapab ta ära, kui Teie teda ei aita.”

„Sul, sina wõrulael, mis sa jälle tahad? Kuibas wõin ma in a teda aidata?”

„Wõta tüdruk enesega ühes. Tema saab olema sulle hea anija. Sahib doktor wõib sulle ka ütelda, et ta terme on.”

„Wõta ta kaasa, Johnny. Sulle on teda wahest tarwis. Wõtle pika teekonna peale.”

Abshghada oli ennast ehtinud beeteli pählatast ja wälkkestest konnaarpidest kolkuseatud pärjaga. Ja oma punase hundaga oli ta riina latinud.

„Sahib,” algas Sul uuesti, „ta on odaw. Ainult kümme naela aastas maksab ta. Sahib Calhun tahtis kaksteistkümmend anda, aga tüdruk tahab parem sinu juures olla.”

„Johnny,” segas doktor jälle wahetele, „kas tahad, et see wälk tüdruk selle Calhuni-sea küünite wahetele sattub? — Kui sa neile nõutud hinna maksad, on asi lohe joones.”

Johnny sügas kõrwataguti:

„Ta saab mulle koormaks.”

„Sahib,” ütles nüüd tüdruku isa, „sinu ümber saab olema imelil Buddhaatagi; ta tõstab putukate laulud taewa muusikaks ja ta ihu on kui aed täis lilleõhna. Mis tähendawad sulle kaksteistkümmend naela, walge radjah?”

„Kümme,” kisendas Sul.

„Kahelja,” ütles Johnny. — —

Järgmisel hommikul kell kolm läks karawaan teele. Kogu küla ja ka garnisoni ohwitserid oma daamidega saatsid üldiselt armastatud Johnnyt kuni järgmise küalani. Kolonel Kilpatrick, jaama komandör, oli isegi muusikaloort wälja kutsunud, ja lustiliku marši helidel oli rong liikuma hakanud.

Kõige ees ratsustas Johnny, kolonel ja selle proua. Etis järgnesid teised jaama ametnikud ja ohwitserid oma daamidega, nende taga wantrid ja pärismaalased-saatjad. Nende kõrwal jooksis kogu küla.

Ekspeditsiooni teelemineel oli kogu ümbrusele sündmus. Ingliseid imestasid ja kaebasid ka-

rawaani noort juhti. See polks wõttis ette juba teise India reisi, mis teda seekord pidi wiima üle Galderababi maadonna läbi Keel-India Kashmiri, kus üle minna tuli Dshamu mägestikust, kus haruldast loomi leidus, ja wiimaks läbi mittebriti ja oma wõdaste wae-nulikkuse poolt hädaohuliku Bhutani mägestikumaale. Seal mindi jälle tagasi wäljaminietu punkti ehk Godawari jõesuhtu.

Staks aastat oli reisi jaoks ette nähtud.

Kus wõimalik oli ostetud ehk piütud loomi laemale saata, saadeti puurid ustarwate meeste juhatusel kas maa- wõi weeteid kandu lähemasse sadamasse. Seal läksid kõik saadetused peafogumiskohale, kust nad kojuminewatel auritutel kodumaale toimetati. —

Raherattaga kraamivantris, mida taks hõrga webasid, istus paljude pakkide keskel Ahshghada. Wantri kõrwal jooksid kõik ta omaksed ja peigmees. Ema andis tütrele wahetpidamata õpetust. Peigmees oli uuke, et ta pruut kord talle 20 kuldnäela abiella kaasa toob, arwamata arwurikkad kingitused, mis noor sahib talle weel andis. Ta arwestas juba, kui palju loomi ta enesele selle wõis osta. Ja kui Ahshghada sahibiga weel lapsi sai, siis pidi sahib, nagu wallitsuse eeskiri nõudis, temale weel iga lapse eest maksma wiiskümmend naela.

Ahshghada wahitis lõbusasti oma ette. Warajasest küpsusest hoolimata oli ta alles laps. Kõrgi see nähtus tegi temale lõbu. Muusika rongi ees mängis nii ilusasti. Ja kui muusika wahitis, siis laulsid kila karawaanimehed oma ilusaid laule lilledest templiaast. . . , lilledest, mis olid ilusad noored nelud ja wõsel enestele wõtsid inimliku kuju, kes templi ees tantsisid. Ja siis tulid poisid, kes tahtsid neidussid kaalus-tada ja sellejuures tühja õhku lahutada, sest et neid jälle olid muutunud lilledeks, ja arminud poisike külge jäi atnult lillede magus lõhn. —

Peigmees ühth hüüdis Ahshghadale, hoolit- segu ta selle eest, et sahibilt õige palju kingitust saab, ja kui laps, tulla, kandu ta selle eest eriti hästi hoolt, sest see makswat ju 50 naela.

Kell kuuks hommikul jõuti järgmisesse külla, ja seal jäeti karawaan jumalaga.

Kõik soowisid noorele reisijale õnne. Muusika asus ohwitseride kõrwale, küllarahwas seisis nende wastas. Ahshghada wanemad ja peigmees andsid sellele weel wiimaseid näpunäiteid. . . Etis hakkas rong pikkamisi liikuma.

Muusika mängis. Kõik karjusid „Good bye“ ja „Fare well,“ ja pärismaalased laulsid ühe monotoonse laulu. . .

Johanny ja Sul ratsutasid karawaani ees. Johanny naeris ja lehwitas rätikut tagasi. Pikkamisi kustus kára. . .

* * *

Kelki algul ei olnud Johanny mõistnud oma wäike naiseltsiltsiga midagi peale hakata.

Ahshghada oli alati, niipea kui laagrisse jäädi, tema lähedal. Ta laotas õhtul telgiuurka oma matid ja waiwad lalali, heitis sinna peale ja uinus kohe.

Õhtuaja tundis Johanny eneset tema juures- oletul olewat piinliku, aga aja-looksul harjus ta neiu ligiolekuga.

Jõudes kohtadesse, kus weoabinõusid waja oli kas parwedel ebas toimetada, wõi kus ekspeditsoon pidi läbi minema poliisest metsast wõi üle ronima mägedest, tahtis Johanny Ahshghadat jätta wantri ja karawaani juure. Kui tüdruk muutis oli kõiges oma „mehele“ nagu koerakene sõnakulelit, siis ta seda ei olnud. Ta tõrkus wantrite juure jäämast, ja Sul andis peremehele nõu, tüdrukut kaasa wõtta. Ahshghadale anti hobune ja ta pidi ratsutamise selgeks õppima.

Sestsaadik ratsutas ta alati Johanny ja Sul taga, ja kui kord waja oli jala küla, siis ei wõinud ta ilal. Mõnest jõesst läbi minnes juhtis ta oma ponit ilka ise wõi ujus selle kõrwal.

Kui kord üks kobra-madu Johannyt hammustas, löttas ta tema haawa lahti ja imes siis haawast kühwi wälja. Wäga ruttu oli ta haawarawitssemise Euroopa stiilis kätte õppinud ja kõik karawaani mehed palusid temalt õnnetuste puhul abi.

Sul töötas meestega lõksude ja püüan- tude juures. Laagri ligdal seisis wesi. Ruge- matud ahwitserjad andsid kogu päewa kontserti. Nad lähenesid laagri ja pilbusid inimeste kuli loomit kaigastega ning kiwidega.

Kord püüdis Sul kinni ühe hilgaahwi ja pani ta puuri. Ahwitseri pidas pikka koosoleku ja otsustas laagri kallale tormi jooksta, et oma seltsilist wabastada. Siiglamisranga tungisid nad laagri kallale. Õhtuaja ratsusid mehed metsikult läinud neljakäemehi kaigaste ja kiwide abil tagasi tõrjuda, aga kui ohwid liig häbematuks läksid, kui hullud oma ümber hammustasid ja mitut meest raskesit ta haawasid, oldi sun- nitud tuleristtu tarwitusele wõtma ja mõnda neist maha lastma. See attas. Kallalekippujad taganesid, haawatuid ja furnuid kaasa wiies. Puuri, milles nende wend mängis olnud, oldi nad tükideks rebitud ja wangi wabastanud. —

Palawikus, mis Johanny sai, rawitses teda Ahshghada. Kui ta päewal puhlama läks, wõttis ta Ahshghada kaasa.

Nii oli Ahsgghadast saanud tema ustavam seltsiline. Ta käis noore naisega väga õrnasti ümber, õpetas teda Inglise keelt rääkima ja kirjutama, ning jutustas temale palju walgete inimeste maailmast. Ahsgghada tahtis kõik õpida ja targaks saada nagu walge lady.

Nii lähti kui nad mõnest linnast läbi reisisid, ostis Johnny oma wäitsele anghale kingitust — ilusaid rätikutid ja kingi. Ahsgghada pidi esiti weel õrplima kingades käima; sellega sai ta peagi hakkama ja warsti ostas ta ka rätikutid kleidi kujuk oma wäitse teha ümber drapeerida. Ja alati palus ta raamatuid; kus neid ita saada oli, ostis Johnny neid talle, nimelt romaane, millised need ita olid, sest ta ei teadnud ju isegi, mis sellele tema seltsilisele sünnis oli kätte anda. Ahsgghada luges kõik hirmuga. Kõige enam huwitasid teda armastuse romaane, ja Johnny pidi temale iga raamatu juures tuhande küsimuse peale wastama. Tähti asjus, mida ta isegi weel ei tunnud.

Ahsgghadast sai wäike lady.

Kui esimene laps tuli, oli Johnny väga ehmatanud. Zuba mitu kuud oli Ahsgghada teda selleks ette walmistanud, kuid tema oli alati arwanud, et Ahsgghada temaga nalja teeb. Nüüd tahtis ta teda ühes lapsega koju tagasi saata. Nad wiibisid Dschodpuri lähedal, mida ühendab raudtee Karatschi sadamalinna. Ahsgghada pidi minema Karatschisse ja sealt paabiga edasi. Ahsgghada tõrkus seda tegemast ja Johnny oli rõõmus, et ta jäi.

Lapsile pandi wana Inglise kuninganna auks nimi Viktoria.

Ahsgghada kandis last alati rätiku sees seljas. Ka hobuse turjal istus ta lapse seltsis.

Johnny leidis warsti, et wäikesed lapsed lõbu teewad. Lundeid kausa wõis ta lapse juures wiibida ja temaga mängida.

Kolmeteiskümmeend kuud hiljem tuli kõrges mägestikus hirmsa lumetormi ajal, nimelt Bhutonis, Tasgongt kiltmaal, teine laps maailma.

Mitmesajapeallne yakilari, keda Tiibeti karjased hoidsid, oli laagris, ja karawaan, mis nüüd ju 200 meest suur, pühitses seda sündmust teega ja yakilika söömise. Kalle tütarlaps Johnny näoga. Lapsel olid tema suured silmsilmad, tema blond kulmularwad, wäike juu ja ilusad huuled, aga imelikul wiisil sünnustad hiilgawad juuksed.

Johnny oli teise lapse nimi.

Ahsgghada oli oma teise tütre silmsilmade peale väga uhke.

Zeel lõunasse ratsutas ta alati oma kahe lapse seltsis — tema ees kõrwal poolteise aastane Viktoria ja seljale seotuna wäike Johnny.

Käis karawaan läbi mõnest külast, siis näitas Ahsgghada igauhele, kes tahtis, uhkesti oma lapsi, ainult naiste wastu oli ta kinnine ja peitis nende eest oma tütreb ära; walgetele meestele aga näitas ta neid uhkusega.

Kõigest hoolimata teadis ta oma sahtlit nagu ennegi. Johnny sai ta hoolitsusest otse ära hellitatud, riided ja pesu hoidis ta otse eeskujulikus korras.

Teenijad, kes pidid Johnny sõjariistad ja saapad korras hoidma, seisid alati Ahsgghada ülewaatuse all.

Johnny oli väga hea elada oma wäitse laennaise hoolitsuse all. Ta oli Ahsgghada armastuse wõitnud ja ei olesk temast enam ühegi hinna eest tahtnud ilma jääda. P. Kad talmedõhtud ülewal Bhutoni mägestikus olid idüllisteks perekonnapiildets. Kui wäljas lumetormid oma kohutawat surmalaulu wingusid, kui lumi kõik oma surmalinasse mässis, kui waesed koerad, hobused, jalkid ja tetsed kinnipüütud loomad, kõigest peibusolemisest hoolimata, kaljupragude wahel külma kätte surid, kui lumi mõnikord telkide ümber kõrged hanged üles teerutas, siis walitses telgis, tules tõeuswast suitsust ja wiletsast walgustusest hoolimata paksudel nahkadel mõnuss kodune ja soe tunne. Siis pidi Johnny wäitsele naisele juttu ajama walgete maajast, Euroopast. Palju Johnny sellest ju jutustada ei teadnud, aga mida ta jutustas, oli imelik muinasjutt teise maailmast. Lapsed puhkajid seni oma magamisotkides ja noore luueteiskümme-aastase ema pill puhlas uhkesti nende peal. Milline suur mees oli ta Viktoria ja Johnny isa! Alles weel nii noor ja ometi, kui palju mehi oli temal kaskida! Kui wahwa oli ta inimeste ja loomade wastas. Kui nad läbi läksid linnadest, tulid walged herrad ajalehtede juurest ja kirjutasid kõik üles, mis Johnny ütles; siis trakkisid nad selle ära, ja igauks wõis lugeda, milline kuulus sahib oli tema Johnny.

Talle ei olnud ita weel mõttesse tulnud, et kõigele sellele toredusele kord wõiks ois tulla. Omas lapseas kujutas ta enesele selle olukorra igawikuks ette.

Ka Johnny ei olnud selle peale mõelnud, et ta kord Ahsgghada peab tagasi andma. Kui Sul temale teise aasta lõpul meele tuletas, et ta kümme naela kolmanda aasta eest peab ära saatma, oli ta selle üle väga hämmastanud, ja kui kirjaga teade sinna jõudis, et Ahsgghada aasta lõpul peab tagasi minema, sest et tal siis pulmad tulla, siis naeris Johnny Suli wälja ja wistas temale kirja näkku:

(Särgueb).

Neljas maht.

Austria kirjanik Ferdinand Bergauer.

Sellest on rohkem kui kaks aastat tagasi, kui ma kord õhtusel jalutuskäigul sõbra Fritz Hageni elukorterist mööda sammusin, siis tuli korraga meele teda külastada. Fritz oli juba algusest weidi iseäraline ning ta elukorter alati kõiksuguste füüsika aparaatidega täis topitud. Ka mõlles ta aina füüsiliste katsete peale.

Mis oli temaga juhtunud? Juba hea hulk aastaid polnud teda näha. Teda ei külastatud mitte heameelega, sest ta ei sallinud, et teda ta uurimistöis segati. Täna aga otsustasin sisse tungida, et teada saada, kuidas ta käsi käib ja kas ta veel elus on. Kõlistasin. Fritz awas ise ukse. Esimesel hetkel näis ta weidi pahane olevat, siis aga hüüdis ta rõõmsalt: „Ah, Sina oled see, wana sõber? Pole sind kaua aega enam näinud. Mil-lal Sind wiimati nägin, ei mäleta tõesti mitte,“ lisas ta mõttes juure.

„Tahan sind veidikene wärske õhu kätte wiia. Sul pole waja päewad otsa katseid teha,“ wastasin mina. Ta näis weidikene järele mõtlewat.

„Ma ei tahaks heameelega inimeste sekka sattuda; et Sa aga huwitatud näid olewat, siis tahaksin Sulle midagi iseäranis uut näidata, kui töötad, et Sa teistele kõigest sellest, mis näed ja kuuled, ei awalda.“

— „Nii siis jällegi midagi uut leidust!“ küsisin mina. Ta naeratas ainult.

Astusime tупpa ja sealt kabinetti, nagu mulle näis. Kui ta aga ukse awas, silmasin ainult kirjutuslauda ja tooli ja toa nurgas wäikestelektri ühenduslauda.

„Noh, mis see tähendab? kus on Su füüsika aparaadid?“ küsisin imestades. „Need on kõik siin kõrwal ruumides.“

— „Kõrwal ruumides? Kus oled Sa siis uued ruumid üürinud? — „Näe, siin!“ hüüdis ta ja näitas kahe akna wahel asuwa seinaga poole. Aknad olid uulitsale. Kuigi ma wäljast mingit juureehitust ei silmanud, waatasin siiski aknaist wälja. „Kuule, ära rumalusi kõnele!“ Wastuse asemel astus ta elektri ühenduslauda juure ja keeras mingit kangi. Sündis midagi imelikku, millest

ma siiasaadik, kõigi ta lihtsate ja arwurikaste seletuste peale waatamata, ikkagi aru ei saa.

Tähendatud kohale akende wahel olewasse seinaga oli korraga uks tekkinud. Fritz awas ukse, wõttis mu käest kinni — talutas mind läbi pika elektriga walgustatud käigu, mis nähtawasti sinna läks, kus ma aknaist waadates wast uulitsat olin silmanud. Koridoori satumise hetkel wapustas mingi jõud kogu mu keha ning mulle näis, kui keeraksime me ümber nurga. Ometi ei kaldunud me kuhugi kõrwale, ega pööranud tagasi ja ei sammunud üles poole ega ka alla poole. Rohkem ma seletada ei oska. Olime umbes kolmkümmend meetrit pika koridoori lõpuni jõudnud, awas Fritz ukse ja ütles: „Siin asub mu uus laboratoorium.“ Ikka rohkem ja rohkem mõistatusliksemaks läks asi. Ma arwasin enese magawat, hammustasin keelt, näpistasin käe nahka ja tegin kõik katsed, et selgusele jõuda. Polnud mingit kahtlust: olin ärkwel.

Mu silmi ees laiutus kõrge, lõpmata suur saal. Sarnast ehitust polnud linnas kindlasti mitte olemas, kuid enne kui ma sõna suust sain ütelda, juhtis ta mu kätt pidi wastas asuwa ukse kaudu aeda, mida hiiglasuur, rohekalt, tumedalt säraw päikene walgustas. Korraga ehmusin ma koledasti: Fritzu nägu oli roheline, täis lilla täppe, nagu surnul. Fritz nägi mu hirmumist ja naeris: „Waata sellesse peeglist, Sa ei näe ka parem wälja. See on kõik me elawhõbedase päikese walguse tõttu.“

Imelised taimed kaswasid siin. Kaugel tagapool asus weel maja. Sinna seadsime sammud. Me lähenemisel kujunes ta toredaks paleeks.

„Siin elab mu abikaasa,“ ütles Fritz. „Lähme, külastame ka teda!“ Järgnesin talle. Kõik oli nii ootamata sündinud, et mul mõttesegi ei tulnud wastu panna. Ikka rohkem ja rohkem läks asi arusaamatuks: „Fritz naisemees!“ Omeli oli ta wiimasel me kooswiibimise puhul wandega töötanud, et ta ainult Elsa R. . . ga abiellub. See oli aga

ühele adwokaadile mehele läinud ja elas kaugel, teises linnas. Ta oli Fritzu liig teadusemeheks pidanud. Astusime wõõrusesse. Fritz tähendas: „Küll Elsa rõõmustab, kui korra jälle inimest näeb.“ „Elsa“ oli ta ütelnud. Ikka enam ja enam mõistatuslikeks muutus olukord. Ega ta ometi Elsat polnud ära rööwinud! Wahepeal sammusime läbi toreda trepikoja ja astusime toredasti ehitatud ja walgestatud saali. Igal pool säras mõistatuslik elawhõbedase päikese walgus. Jälle awas Fritz ukse ja nähtawale ilmus tuba harilikus walguses. Seal laua ääres istus Elsa ja tegi füüsilisi katseid. See oli tõesti Elsa. See oli minule arusaamatu. „Sa oled siis Elsa ära rööwinud ja siia toonud?“ Ta naeratas ja ütles kõrgilt: „Wälise sarnasuse järel otsustades peab ta Sinu arwates kohe Elsa R . . . olema?“ Ma ei osanud selle peale midagi wastata. Ent nüüd oli Elsa meid silmanud ja ütles: „Sa oled külalise kaasa toonud, see on kena. Pealegi weel kaua tuttawa. Tere, Hans! Kuidas meeldib sulle siin?“ Oli õige, sest ma olin enne wanasti tantsutundidel Elsaga sinatanud. Mind pani waid imestama, et ta sinatamist jätkata tahtis, kuna me üksteist seitse aastat näinud polnud. Wastasin sellepärast: „Igas suhtes on siin õudne olla. Ent ütlege ometi, assessor! proua, mida te siit otsite?“ Ütlesin seda wiisakuseta häälega ja nõudsin, et Fritz mu jalamaid tagasi wiiks. Haarasin tal käewarrest kinni, sest olin ikka temast tugewam olnud. Nüüd aga tundsin korraga enese jõuetust. Ta wastas: „Sellest ei wõi juttugi olla. Esialgul jääb Sa siia. Mis Sulle esiteks ütlesin, kordan weel kord: Ära lase end pealiskaudselt sarnasusest mitte eksitada. Assessor! proua on oma mehe juures.“ Elsa waatles mind armunud pilguga, kui kunagi enne. Ent tundsin, et ülekaal tema pool asus.

Ma ei suutnud, kui aga iganes ta otsa waatasin, wabaneda arwamisest, et maa-pealne Elsa mu ees asub.

Istusime laua juure ja westsime juttu. Mind paluti järgmise päewa õhtuni nende juures wiibida, sest et see pühapäew oli. Mul puudus isiklik tahe, mille tõttu nõusse heitsin. Nad jutustasid mulle „nende maailmast“ ning nimetasid mõndagi, mida ma nägema

peaksin. Wiimaks ei suutnud ma enam hoiduda, waid pidin küsima: „Ütelge mulle ometi, kus ma tööpoolest wiibin? Taimi, mis siin pargis kaswawad, ei leidu kogu maakera pinnal. Kas ma siis maakera pinnal enam ei asu? Fritz, koolis jutustasid Sa sagedasti Marsist. Kas Sa mind mitte sinna ei nõidunud?“ Seal kostis Elsa naeratades: „Me wiibime küll weel maakera pinna!, ometi mitte selles osas, mida sa siiasaadik tundsid. Püüame seda Sulle homme selgitada, kuid kardan, kas Sa suudad sellest kõigest, kui mitte matemaatika teadlane, küllaldaselt aru saada. Läheme parem pisut jalutama!“ Igalpool walitsesid mitte hariliku wälimusega ja isesugused wärwilised asjad. Päikene wajus ikka rohkem silmapiirile lähemale ja ta roheline ketas tumenes ikka enam. Õhtuse ehapuna asemel walitses siin õhtune roheline ämarus. Tähed hakkasid taewas sirama, kuid tundmatu wärwingutes ning moodustasid senni nägematu tähekoogusid. Seal ilmus korraga pigimustal taewa pinnal hele säraw täht nähtawale ja moodustas kiiresti särawa ketase, millel peaaegu täiskuu wälimus oli ja mis mitte rohelist walgust ei annud.

„See on kuu,“ tähendasid Fritz ja Elsa ühe korraga, „kuid siin on tal weidikene teistmoodi wälimus.“ Ent nii kiirelt, nagu ta ilmus, sama kiirelt kadus ta ka, kui ta weidikene taewa pinnal oli rännanud. Waatasin kella, sest mulle näis, kui peaks praegu kell kümme wõi pool üksteiskümmend olema, kuid ta näitas praegu kaks. Nii pidi siis ka siin aeg imekiirelt mööduma, wõi kella mehanism teise kiirusega jooksuma, kui maa peal.

Nad näitasid mulle weel mõndagi huwitawat. Kaugel sirutas kõrge mägi, peaaegu kümme korda wägewam kui Alpid, enese lumega kaetud tippu üles mustakastroheka taewa poole. Imelik. Asusid jälle ise tähtedekogud taewa lootuses. Mõned ilmusid kiirelt, ent kadusid ka sama kiirelt, teised wiibisid mõned minutid wõi mõned sekundid.

Kõik, mis ma siin iganes nägin, mõjus nii masindawalt, et seletuste saamisest loobusin. Kella kolme ümber tulime paleesse tagasi ja Fritz juhatas mu uhkesse magamisetuppa, kus ta mulle kõiksugu automaate näitas ja se-

letas, kuidas neid kasutada. Siis soovis ta mulle head ööd!"

Heitsin küll kohe woodi pikali, kuid ei võinud kaua magama uinuda. Kus ma asusin? Polnud mingit kahtlust, et olin tuhat üks öö nõidusilma sattunud. Me polnud kuigi kaugele linnast eemale rännanud. Palee võis kõige rohkem kaks kilomeetrit eemal olla uksest, mille kaudu me nõiduse ilma astusime, ent mulle oli vähemalt kakskümmend kilomeetrit ümberkaudu iga puu ja pöösas tuntud.

Seal tuli mulle jälle meele Elsa kütkestaw iludus ja sarnasus teise Elsaga. Kauga ma ärkwel olin, ei tea ma mitte, kuid teisel hommikul, õigemini lõunal, sest kell näitas kahteistkümmet tundi, ärkasin ma üles sügawast unest. Pea ilmus ka Fritz ja päris järgi, kuidas ma maganud olen. Tundsin, et olin täiesti wälja maganud ja wärske. „Jah, see on meie õhu mõju,“ arwas Fritz. Ta wajutas nüüd mu toas mitmetele elektri nupukestele ja saawutas niiwiisi paraja soojusega pesuwett ja ka muud pesemise juures tarwis olewaid asju. Hommikuse riietamise järel läksime järgmissesse tuppa, kus Elsa laua katmisega ametis oli. Meile anti midagi kakao sarnast juua ja leiwa taolist süüa, mis imelisel wiisil kiiresti kõhu täitis, nalja kasutust ja hästi maitses. Waewalt olime söömise lõpetanud, kui tassid ja taldrikud meie kaasabita laualt kadusid, peale selle, kui ma Elsa nõudel ühte elektri nupukest olin wajutanud. Wiimaks sõnas Fritz: „Nüüd, armas sõber, seletame Sulle, mis Sa kõik oled ära elanud. Kuid esiteks üttele, mis tundsid Sa, kui me laboratooriumist käigusse astusime?“

Kujutasin eilist tundmust enese kehas, nagu juba ülal nimetasin. „See on õige,“ ütles ta, meie ei kõndinud üheski kolmest suunast, waid astusime kaares neljandasse mahtu, mida ei usu. Siin pole tegemist spiritismiga, waid ta on midagi olemasolewat. Waata, ka maakera on sarnane neljamahuline, nõndanimetatud ruumi kera, millest te ainult ühte pinda tunnete, kuna ülemruum teile täiesti teadmatuks jääb. Ka see ilm, kus me praegu wiibime, asub maakera pinnal ja pealegi mitte kaugel me linnast.“

„Kus asub siis me linn?“ pärisin imestades.

„Seda ei wõi ma Sulle mitte näidata, sest et me siin kolmikruumis asume ja pealegi teisel maakera pinnal. Ainult lseäralsed jõud suudawad meid endisesse asupaika tagasi wiia ja need jõud olen ma mõni hea aasta tagasi üles leidnud, nii et seega mul kogu maakera pealisruum kasutada on. Wiindasse mahtu pole ma, kahjuks, weel mitte suutnud tungida.“ Weidikese aja pärast kõneles ta uuesti: „Ent ma usun, et Sa kõigest sellest midagi aru ei saa!“

— „Jah, seal on Sul õigus!“ pajatasin ma ootamata: „sest see on mulle puhta tundmata ala ja mul puudub wõimalus sellesse süweneda.“

— „Siis lähme muude küsimuste peale üle. Sa peaks seda ja teist mu laboratooriumis nägema,“ lisas ta juure.

Läksime pargist läbi eilsesse sisepääsu paika. Jälle säras roheline päikene. Mulle näis, et ta meie päikesele wastuoksa kõrgel taewa laotusel suurem näis olewat, kui madalas silmapiiri lähedusel. Nõudsin Fritsult selle kohta seletust ja ta jutustas:

See päikene polegi tõeliselt taewakeha, waid kolmeteljega kera, mille tõeline päikene iselaadiliste elektri lainte abil särama sunnib. Ta liigub perpendikli kombel me ruumis sinna ja tänna. Tõeline päikene paistab ka siin, kuid ainult lühikest aega, nagu kuugi, kui me ruum, mis ka kahekümne nelja tunni wältel maakera telje ümber tiirleb, sest maakera telg ja meie ruumi pea telg langewad ühte, temast läbi läheb. Laialiselt tuntud maakera pind on meie ruumile ekwaatoriks ja see osa, kus me praegu asume, meridiaaniks.

Weerand tunni pärast on päikese paiste näha.“

Nii wiisi juttu westes jalutasin teel edasi, mis aga mulle täna märksa pikem näis olewat. Korraga tekkis taewa wõlwil hele täht nähtawale, mis kiiresti päikese ketase kuju omas. Kui hea oli mul sel hetkel, kui wastik roheline walgus kadus ja loomulik walgus ta asemele asus. Puud ja taimed näisid toredamad ja suuremad olewat, kui kunagi tuntud maakera pinnal. Heitsin pilgu Elsa peale. Milline nõiduslik ilu oli kogu ta olewuses. Kunagi polnud ma nii kütkestaw ilusat naist näinud.

Ent pea kadus päike ja tema kadumisega ühes ka asus jälle waimusarnane olukord asemele.

Astusime maija. Siin ootasid mind uued mõistatused.

Mind paluti wäiksesse tuppa astuda. Astusin; kuulsin, kuidas elektri aparaadid kuski pool sumisesid, kuid näha polnud midagi. Mõni minuti hiljem awanes uuesti uks ja mu enese kuju asus mu ette. Naeratades waatas ta mulle otsa, kui poleks midagi iseäralikku juhtunud. Tahtmata silmitsesin ennast lähemalt: olin ikka muutmata endine Hans.

Waatasin weel kord Fritzu otsa ja siis oma kaksikkuju, Elsa oli kuhugi kadunud.

Ma ei osanud enam millegi üle imestada, mille tõttu rahulise häälega küsisin, mis see tähendama peab. Wastas Fritz, kuna teine Hans seal juures seis ja naeratas: Kas ei wõi siis see, kellel neljas maht teada, ka wäliste kujude üle käskida? Elsa omas küll Sinu wälise kuju, kuid ta waim jäi muutmata. Selles ongi kogu saladus ning saad ka aru, miks Elsa nii täpselt loomulikule Elsale sarnaneb. „Kas ehk soovid Elsa tõsist kuju näha saada?“

Selle peale astus Hans II teise kasti ja ma wõisin läbi wäikse awause sinna sisse waadata. Seal sündis midagi iseäralikku: kuju kadus ikka rohkem ja rohkem, wiimaks jäi weel penikene udu järele, mis kiiresti sisemiselt keerles. Tal oli sarnasust keewa wee auruga. Ühel hetkel arwasin Elsat ära tunda wõiwat, siis aga kadus ka see kuju ja asemele asus, uus noormehe kuju. See astus kastist wälja ja ma tundsin temas me endise ühise kaašõpilase, Hugo Werneri.

Ma polnud temaga kunagi lähemalt sõbrustanud, ega soowinud temaga liigemalt tuttawaks saada, sest ta liig „naiselik“ oli, ent Fritz ja tema olid ammust ajast lahutamata sõbrad. Mõlemad tundsid huwi uurides ja katseid tehes. Hugo oli alati Fritzu küljes ripunud ja oli meelt heitmas, kui kaheksa aastat tagasi ta wanemad teise linna kolisid. Ma polnud fast muud suuremat kuulnud, kui et ta Fritzuga ägedas kirjawahetuses oli. Koolipoisi põlwes olime sagedasti Fritzule naljatades kõnelenud: „Kui kahju, et Hugo mitte

tüdruk ei ole, muidu wõiksid temaga abielluda!“ Nüüd oli ometi nii sündinud. Nüüd aga jutustas Fritz minule kogu selle loo, kuna Hugo ära läks ja alles weidikese aja pärast Elsana tagasi tuli.

„Wiis aastat tagasi, kui ma weel neljandat mahtu ei tundnud, õppisin ma loomulikku Elsat tundma ja Sa tead muidugi, kuidas ma teda armastasin ja temaga abielluda tahtsin. Kui ma sellest kawatsusest Hugole kirjutasin, oli see iseäranis õnnetu ja palus mind abiellumise mõtteid unustada ja täieliselt uurimistödele anduda.

Loomulikult oli tal wähe edu. Ta rahustus wast siis, kui mu õnnetusest kuulis. Nii kestis me sõprus edasi. Hugo oli kindla sõnaga ähwardanud kõiki lähikäimisi katkestada, kui ma peaksin abielluma. Kui ta mind kord jälle kauaegse eemaloleku järel waatama tuli, leidsime endi ühiseks rõõmuks neljanda mahu, samuti ka toreda ümbruse pargiga ja elawhõbedase päikesega.

Kohe tegime otsuseks siia elama jääda, kus meid teised inimesed ei sega. Hulk aega tegi Hugo iseseiswalt katseid, ega pühendanud mind nende saawutustesse. Et tal midagi iseäralikku walmimas oli, märkas inimesed ma küll, kuid ei wõinud aimata, mis ta oleks wõinud olla. Siis ehitas ta selle suure aparaadi, tolle moondumisekasti. Tol ajal sain ma sellest kõigest just sama palju aru, kui Sina praegu, ent pidin ühel päewal, kui Hugo kasti oli asunud, wäljas kangide ja wäntade kallal tegutsema.

Waewalt oskad enesele mu imestamist ja rõõmu kujutada? Pea awanes kasti uks ja . . . Elsa jooksis mulle rinna najale! Hugo oli kadunud. Kuid Elsa seletas: „Waata Fritz, see on üks ta puhas, kas Hugo wõi Elsa! Olen suure leiduse teinud: kõik inimesed on sarnased ja neljamahulised! Et aga meil suun kindel ja liikumata on, siis pole meil, inimestel, aimugi neljandast mahust. Meil on selletõttu esinew wälimus, et iga ühe suun ise sihis asub. Et suuna on wõimalik muuta, siis on wõimalik inimesele teine wälimus anda, kus neljas maht tuntud. Ainult hing on muutmatu, sest ta koosneb takistamatutest neljamahulistest wõnkumistest. Nii muutusin selleks, mis mu sisemisele loomusele rohkem wastab. Nii to-

hin siis ka Sind armastada" Ta oli meid mõlemaid õnnelikuks teinud: mul oli Elsa, kes minust aru sai. See on ta saladus!"

Otsustasime siia ilma eralduda ja talle lossihoone ehitada lasta. Selleks võtsime teenistusesse hulk arhitekte, insee-neere, töölisi, keda seotud silmega mitmel teel siia toimetasime ja kellelt töötuse võtsime, midagi teistele ilmutada. Suuremalt osalt olid nad väljamaalased: itaallased, poolakad jne. Näib, et siitsaadik midagi pole veel maailmas awalikkuse ette tulnud.

Nii tekkis kõik, mis me ise ehitada ei võinud. Sa oled esimene, kellele midagi selle ilma elust teada anname, kuid siiski saad Sa väga vähe kõigest sellest aru. Oota ühe aasta, mõtle sagedamini selle üle järel ja siis on sulle warsti kõik selge! Uuri ka weidikene neljamahulist geometriat. Kuid, peaasi, pea kõik enese teada!

Nüüd tahan Sind, et juba hiljaks kipub jääma, teist teed kaudu tagasi juhtida!"

Jätsin Elsaga jumalaga. Kogu ta luuleline kenadus oli kadunud, kui ta tekimisooga tutwunesin. Ei suutnud ikkagi veel rahule jääda, et temas loomulik naisolewus leidis. Kuid mõlema waimu pidin austama.

Fritz tuli minuga ühes aeda, raputas jumalaga jätmiseks kätt ja sõnas: „Mine nüüd ette teed paar sammu edasi! Ela hästi! Nägemiseni!"

Ma jätsin jumalaga ja tundsin jälle kogu kehas imelikku judinat, nagu wapustaks mind miski jõud.

Roheline päikene oli kadunud ja asusin korraga kottpimedas öös.

Kauase kobamise järel leidsin, et ma imelikul wiisil oma toas asusin. Et öö oli, heitsin magama, et weidikene enne uinumist nähtud asju meele tuletada, kuigi ma neid teistele ei võinud rääkida.

— — — — Möödusid aasta, siis teine, ilma et ma midagi lähemalt kuulnud oleks wõi rohkem arusaanud, kui siia-saadik. Olin kõik kohe üles kirjutanud, mis Fritz ja Elsa mulle jutustasid, et midagi ära ei ununeks.

— — — — Ühel hommikul unest wirgades, leidsin laualt kirja, mis õhtul seal ei olnud. Awasin kirja ja lugesin: „Aeg on tulnud, kus Sa kõik wõid ilmutada: Meie ei tule enam kunagi tagasi Ela hästi!"

Seega olen siis kõik täpselt ära jutustanud. Kardan, kas suudab keegi sellest aru saada.

Polnud eeskawas.

Hollandi kirjanik Multatuli.

See oli Amsterdami haigemajas, kus ühel madrusel tuli jalg maha lõigata.

Arst asus wiibimata ametisse. Madrus lamas kõik lõikuseaja rahulikult, ilma et oleks teinud kõige vähematki waluawaldawat häält. Sagedasti pigistas ta waluga küll hambad risti, aga ainustki häält ei tulnud kuuldawale.

Arsti imestus oli niisuguse haruldase kannatuse üle suur ja ta kiitis madrust haawa sidudes ta suurepärase kannatuse pärast.

Kuid äkki karjatas haige.

Arst oli teda kinni mähkides kogemata nõelaga torganud.

„No noh!" ütles arst imestades. „Karjute nüüd tühise nõelapiste pärast, kuna te veel praegu jala mahawõtmise juures häälteki ei teinud."

„Seda küll," wastas madrus ruttu. „Aga waadake, herra arst, see nõelapiste ei olnud eeskawas!"

Jah, üks olnud madrusel ikka õigus nuriseda küll.

Miljardärid.

Prantsuse kirjanik Michel Corday.

Wäga imelik on, kui palju autosid just minu aiavärava esise enestele peatuseks wälja waliwad! Sellega ei mölle ma mitte tutawate autosid, mille omanikud meid tahawad külastada, waid ma räägin autodest, mis mõne rikke tagajärjel täpselt just minu aia kohal seisma jääwad.

Olen tihti katsunud seda probleemi lahendada ja selleks mitu wõimalust leidnud. Esiteks seisab meie lähedal suurepärase rentsel Wäike pörutus selle kohal ja mõni kruwimuter lendab. Teiseks on meie ümbruses wäga wõimalik, et mõni teadwuseta tunne autojuhti, kes juba mõni aeg masinas mõnda kahtlast kolinat kuulnud, ajab just siin peatama. Wiimaks ei tohi ma unustada, et meid ses maailmas müsteeriumid piirawad! Kes teab, kas masin käimapanemise läbi tõesti ellu ei äratata ja kas me talle ühes liikumisega ei anna hingel Wõib olla, et ta aimab, siin ümbruses elawad inimesed, kes teda imestades tahawad waadata, ja siis ütleb ta: „Hopp, siin waja pisut peatada!“

Põhjalikult waadates ei huwita meid aga auto tema enese pärast, waid huwi pakuwad meile need, kes temas istuwad. Soow teada saada ja mõistatada, kes nad on, kuulda, kust nad tulewad ja kuhu lähewad, ei anna meile rahu. Detektiwi, kes enamasti meis kõigis uinub, äratab meis iga mõõduw auto, ja iga wanker, mis meie wärawa ees seisatab, annab meile mõistatuse lahendada.

Ja siis pannakse mõistataja osawu-
sele ette suured nõuded.

Ühel õhtul kell 6 möödunud talwel jäi minu aiawärawa ligidale äkki ilus suur auto seisma. Ta oli nähtawasti täies hoos üle rentsi sõitnud ja tagumise parema ratta terwisele ei olnud see hea olnud. Nii siis asuti parandusele. Kaks suurt laternat, mis maas seisid, walgustasid heledasti autojuhti, kes ratta kallal, aga ka ilusa auto alumiste osade juures töötas. Mis wäljaspool walgusering oli, ei näinud minu

pimestatud silmad kohe; alles pikka-misi harjusid nad pimedusega, ja ma nägin weel nelja isikut, kaht tugewat meest ja kaht peent naisterahwast, kes auto ümber liikusid.

Kõik olid wäga toredasti rietatud, nagu seda suurtsugu spordirätsepa moodileht nõudis; mõlemad herrad suitsetasid suuri sigarid, ja kui kord walgus nende näole langes, siis nägin ma, et neil näod siledaks olid aetud. Nii siis arwatawasti rikkad ameeriklased.

Esiotsa ei räägitud, aga lootes, et mõned nende wahel wahetatud sõnad minu oletust kinnitada wõiksid, lähenesin ma neile ja silmitsesin autot. Tore eksemplar, suurepärase auto! Iga üksikasi näitas raffineeritud luksust.

Olin kindel, et need turistid olid kõige parematest ringkondadest. Seda üllatatum olin ma, kui äkitselt teist miljardääri, kes nähtawasti ettewõtte hing oli, auto juhile kuulsin ütlewat:

„Kas saad ka kõik hästi näha?“

Aga noh, miks ei wõinud ta oma autojuhile lõpuks sina ütelda? Suured herrad teewad seda heameelega; mõeldagu ainult Napoleoni peale, kes oma grenadeerisid isegi kõrwast näpistas.

Aga tõesti hämmastusin ma, kui ma silmapilgu hiljem kuulsin, kuidas autojuht, kes pealegi pealaest jalatalani toredasti nahasse rietatud, oma herrale hüüdis:

„Eduard, anna mulle suur kruwivõti siia!“

Imestasin enda keeletuks. Autojuht ütles miljardärile sina! See oli hirmus ebaharilik. Kuid ma katsusin seda lugu eriliste asjaoludega seletada.

Wahest oli autojuht kord oma herra elu päästnud ja tänulikkusest lubati temale seda perekondlikkust, wõi oli ta oma isanda waene sugulane, kes waranduse kaotanud, wõi mõni wana koolisõber, kes wiltsatest oludest wälja kistud.

Aga nüüd ronis autojuht tõlla katusele, tegi kohwri tagawaragummidega lahti ja hüüdis, gummi maha wisates,

mõlematele daamidele, kes jalutades edasi ja tagasi käisid:

„Eest ära, madamikessed, lendab midagi!“

„Uskusin waewalt oma kõrwu! Kas olid siis ka need daamid tema sugulased wõi kaasõpilased?“

Niisugust mõistatust ma siiamaani veel polnud leidnud. . . sest nüüd hakkas autojuht daamisid veel enesele appi kutsuma.

„Luise, awa wõilänik!“

Ta arwas nähtawasti tsinktoosi talkumiga, ja kui teine daam talle walge ette tuli, küsis ta, kas ta isa wahest ei olnud klaassepp.

Ma ei teadnud, mis ütelda wõi mõtelda. Ega's me ometi ei elanud aastal 3000?

Waheajal oli jälle autojuhil sõna. Miljardääri oli ta kutsunud õhupumba juure ja ühe daami pani ta katkist gummi kotti panema, selle juures temast möödudes talle pehme koha peale patsutades.

Kummaline seltskond!

Kui nad ei oleks toredate turistide moodi wälja näinud ja autojuhil ei oleks olnud ehtsad autojuhi kombed, ma oleksin nad hinnanud üleannetuteks kunstnikkudeks. . . Kas narrisid nad mind meeeldi? Wõi oli see mõni kihlwedu, mis neid sundis seda osa etendama? Wõi olid nad wargad suures stiilis, kes suurtsugu supelkohtades ringi rändawad ja mõnikord ka mõne auto kaasa wõtawad?

Aga siis ei oleks nad küll nii rahulikult oma autoriket parandanud! Põgenejad ei peata majade ees!

Wõib olla, et ma iial ei oleks ära mõistatanud, kes nad olid, kui üks daam ei oleks hakanud oma kalli sukasiiluga auto astelaualt ära pühkima tolmu, mille peale teine daam tähendas: „Noh, kui proua seda näeks!“ ja esimene: „Kas usud, et ta seda Roomast saab näha!“

Nüüd oli mõistatus korruga lahendatud: need olid lihtsalt kodust kaugel wiibiwate herraste riided ja auto, milles teenijad enestele tegid lõbusa päewa.

Hall hobune.

Ungari kirjanik Gyula Aranyl.

Kord elas üks waene mees, kel maailmas muud ei olnud kui ainult üks hall hobune. Mees teenis enesele leiba sellega, et hobusega jahwatas käis; ööd kui päewad jahwatas ta temaga.

Kuid hall hobune tüdines sest tööst; ta nägi, et teiste hobused alati jahwatasid paarikaupa, kuna tema ükski pidi kiwi ümber wedama.

Siis ütles ta peremehele:

„Armas peremees, mis asi see on, et teised ikka kahe hobusega jahwatawad, sina aga mind lased weskil ükski töötada?“

„Põhjus on see, kallid hobune, et mul ühtki teist hobust ei ole, kelle ma wõiksin rakendada sinu kõrwale.“

„Noh, kui see häda ainus on, siis lase mu lahti, ja ma muretsen enesele kohe seltsilise.“

Waene mees wabastas hobuse kohe weskist wedamast ja laskis ta lahti. Ja hall hobune läks omale seltsilist otsima. Läheb, läheb ikka edasi kuuenda kuue maa poole. Korraga näeb rebase auku. Midagi turgatab talle meele. Siis asendab ta enda ilusasti augu äärele maha, nagu oleks ta surnud.

August aga elas wana rebane oma kolme pojaga. Akki tahab kõige wähem praegu wälja minna ja näeb hobust: see walendab augu ees ja tema usub, et see lumi on. Tuleb ema juure tagasi.

„Ah ema, nüüd ei wõi wälja minna, wäljas on suur lumi maas.“

„Kuidas nii?“ küsib wana rebane. „Praegu on ju kesksuwi! Mine sina, poeg,“ ütleb ta keskmisele pojale, „sina oled wanem ja mõistad enam, waata, mis see on!“

Wälja läheb keskmine poeg; temagi näeb halli hobuse augu ees, ja läheb tagasi:

„Ah, ema, ei wõi tõesti wälja minna, lumi on maas.“

„Kuidas wõiks olla nüüd lumi maas — on ju parajasti kesksuwi! Mine sina wälja, kõige wanem poeg, oled maailmas juba kõige enam näinud, ja waata, mis seal on!“

Wälja läheb kõige wanem poeg, kuid tuleb tagasi teatega:

„Aga lumi on tõesti maas, olgu mis on; ei ole seal muud näha kui ainult suurt walget.“

„Ei wõi olla nüüd lund, on ju alles kesksuwi,“ ütleb wana rebane ja läheb sellepeale ise wälja.

Ja näeb, et see ei ole lumi, waid on hall hobune.

Hakkab aru pidama, mis sellega teha. Asub hobust kolme poja abil auku wedama. Aga nad ei jaksa hobust liigutadagi.

Läheb siis hundi juure abi paluma.

„Armas sõber, tegin parajasti hea küpsise, tirisin ta ka juba augu suhu, kuid sealt ta kuidagi sisse ei mahu. Aga kui ta wälja jääb, tulewad talle warblased kohe kallale. Sellepärast mõtlesin: weame ta sinu urkasse, sest sinna mahub ta ilusasti, ja siis wõime teda seal kahekesi süüa!“

Hundil oli hea küpsise üle tuline hea meel. Kuid ta mõtles: on küpsis kord

juba minu urkas, ei siis rebane sellest enam poolt palagi saa!

Jalamaid ruttasid nad rebase augu juure tagasi; ikka weel lamas hall hobune seal, nagu oleks ta sinna kärwanud. Sinna jõudes hakkas hunt nõutelema:

„Kuidas peaksime jaksama sedaminu urka juure tirida?“

„Eks ikka samuti, kuidas mina ta siia wedasin; sidusin saba tema saba külge ja wedasin ta nii üle konarluste ja põõsaste. Ei olnudki liig raske. Nüüd aga seome sinu saba külge tema saba, siis wõid ta ilusasti oma urkasse wedada. Raske see ei ole!“

Hunt puges kohe lähemale. Rebane sidus ta saba tugewasti halli hobuse sabaga kokku.

„Noh, nüüd wõid juba wedada, wader!“ ütles ta siis.

Hunt weab, weab, katkestab enda peaaegu, aga hobust liigutada ei jõua.

Kui ta parajasti kõigest jõust winnab, hüppab hall hobu järsku jalule ja pistab jooksmas, sedawiisi hundi sabapidi enese järele lohistades üle kiwide ja kändude kui raibet, ja weab ta otsekohe oma peremehe juure.

„Noh, peremees, tõin enesele seltsilise!“

Waene mees lõi hundi jalamaid surnuks, müts naha hea raha eest ära ja ostis omale selle eest teise hobuse.

Ja sest ajast saadik ei jahwatanud hall hobune iial enam üksi.

Omakasu.

Andres Silla

Alasti ja häbitumalt
ringi rändab ilmas ta:
ringi rändab omakasu
nurjatuma naeruga.

Suus tal seisab rahwakasu,
waeste werewaew ja töö,
aga südames tal peitub
ahnus — mustem weel kui öö.

Südames tal peitub walskus,
wennawerest punane,
peitub ülbe hoolimatus,
ohakale omane.

Alasti ja häbitumalt
ringi rändab ilmas ta:
ringi rändab omakasu
nurjatuma naeruga . . .

Lühemad lood.

Kogunud K. Kasesalu.

On huwitaw teada saada kellegi telefoninumbrit ja wanadust, ilma et seda temalt otsekohe tarwitsetaks küsida. Seks otstarbeks lastagu isikul, kelle telefoninumbrit ja wanadust teada saada tahetakse, sedelile, mida ülesande andja ise ei tarwitse näha, oma telefoninumber kirjutada ja seda siis kõige pealt kahega kasvatada. Siis lastagu tal saadud arwule juure arwata 5 ja selleläbi saadud arwu wiiekümnega kasvatada. Saadud arwule arwatagu nüüd jälle juure 365 ja siis peale selle ka isiku wanadus. Nüüd lastagu saadud arw enesele anda ja arwatagu sellest 615 maha. Summa, mis nüüd järele jääb, näitab oma kahes wiimses numbris isiku wanaduse ja eelmistes numbrites tema telefoninumbri. Järgmine näide olgu asja seletuseks:

Telefoninumber	7316
Wanadus	33
Telefoninumber	7316 × 2
	14632
	+ 5
	14637 × 50
	731850
	+ 365
	732215
+ wanadus	33
	732248
	— 615
	731633

(7316 = telefoni number, 33 = wanadus.)

Ülesanne tuleb alati õieti wälja, ükskõik milline wanadus ja telefoninumber on.

*

Kõik tahawad elada!

Mees, kes alati terve olnud, jääb kord haigeks. Aga arsti järele tema ei saada. Utleb, et ta neid ei usalda. Paranedes ei taha aga haigus temas ikkagi lahkuda. Uuesti annawad sõbrad temale nõu, arstilt nõu küsida. Suure palwe peale tahab ta seda wiimaks teha.

Järgmisel päewal, kui sõbrad teda jälle waatama tulewad ja temalt küsivad, kas ta arsti juures on käinud, seletab mees:

„Jah, käisin eile arsti juures. Tema kirjutas mulle rohu. Noh, tema tahab ka elada. Läksin rohusedeliga apteeki ja lasksin rohu walmis teha: apteeker tahab ju ka elada. Koju tulles aga walsin ma rohu aknast wälja, sest — mina tahan ju ka elada!“

*

Tundja.

„Millest tuntakse ära, kas hani wana wõi noor on?“

„Hammastest.“

„Aga hanedel polegi ju hambaid?“

„Ei, küll aga minull!“

*

Ahaa!

„Ema,“ küsib wäike Tammi, „kuidas toob õieti kurg lapsed?“

„Noh, Tammi, eks ikka läbi lahtise akna.“

„Ema, siis tean ma ka, miks meie köögi-Mai aknad alati lahti hoiab.“

*

Ihnuskol.

Lord Asburn oli kord Inglise seltskonnas wäga tuntud oma suure rikkuse ja weel suurema ihnuse poolest. Kord wiibis ta heategewal peol ja würstinna Metternich katsus temale waeste heaks midagi müüa.

„Kas ei taha Teie minult osta selle sigaretitoosi?“ küsis würstinna.

Lord Asburn raputas pead:

„Täna — mina ei suitseta!“

„Aga wahest soowite omale osta selle sullepea?“

„Kahetsen wäga — mina ei kirjuta. Seda toimetab minu sekretär.“

Würstinna otsis wälja karbitäie kompwekke.

„Siis see imeilus toos?“ küsis ta.

„Täna, mina maiustusi ei tarwita.“

Naeratades ulatas würstinna temale nüüd karbitäie seepisid.

„Aga mylord pesewad ennast wististi?“

Nüüd ei jäänud ihnuskoil muud üle, kui hind hapu näoga kinni maksta.

*

Kardetaw haaw.

Tuntud Inglise kirurg Sharp ei salinud, et keegi tema abi tarwitas tühise põhjuse pärast. Midagi ei olnud temale nii wastik kui pirtsakus. Sellejuures oli tal palju hammustawat humoori.

Uhel päewal kutsuti ta ühe tähtsama aristokraadi juure ja paluti, et ta võimalikult ruttu ilmuks. Sharp ruttas haigewoodi juure ja leidis ainult kerge nahaniilwastuse. Silmapilk tegi ta väga tõsise näo ja käskis teenrit rohusedeliga kõige kiiremas korras apteeki rutata.

„Jookske, aga ärge wiitke minutitki aega,“ kinnitas ta teenrile.

Haige kahwatas weel enam.

„On siis asi nii paha?“ küsis ta wabisedes.

Sharp kehitas õlgu.

„Kui ta mitte ei rutta, on karta —“

Lord ajas enda kokkudes istukile.

Sharp silmitses teda tõsiselt.

„On karta,“ ütles ta siis pikkamisi, „et haaw juba on terweks saanud, enne kui teener tagasi jõuab!“

*

Haruldane arwe.

Ungari naljahammas Mikosch kohtas kord, kui ta ju umbes 40 aastat wana oli, üht kena onutütart, kes ennast ikka weel alles väga nooreks arwas, ehk ta küll ühes Mikoschiga oli üles kaswanud.

Nii ütles ta kord jutu keskel:

„Ja jah, armas parun, inimene jääb wanaks. Mina saan juba warsti kolmkümmend aastat!“

Mikosch silmitses teda esiti imestades, siis ütles ta:

„Oo, siis on armuline preili ju päris looduseime.“

„Kuidas nii?“ küsis preili.

„Nii,“ tähendas Mikosch, „et armuline preili kord kolmkümmend aastat tagasi minu seltsis mäghmelapsena lugema ja kirjutama õppis.“

*

Kah mõju.

Poisikesena ei tahtnud Mikosch heameelega leiba süüa. Tema oli juba siis eht maiasmokk ja maiustas kooki ja pasteeti.

Wanaisa noomis teda see eest ja ütles:

„Söö aga tublisti leiba „armas laps.“ See on kõige terwem toit. Leib teeb põsad punaseks.“

Poiss silmitses wana herrat natukese aega ja ütles wiimaks:

„Wanaisa, sa oled küll wististi palju leiba nuusutanud?“

„Kuidas nii?“ küsis wana herra uudishimulikult.

„Noh, sinu nina on nii ilus punane!“

*

Hea wastus.

Wienis oli endisel ajal palju nii nimetatud adwokaaditubasid. Nende jaoks üüriti harilik äriruum, kuhu kirjutuspuldid jne. muretseti. Adwokaadi kirjutajad asusid seal ja wötsid asju ja kaebusi, mis hiljem adwokaadile edasi anti, wastu.

Mikoschile olid need „toad“, mille otstarwet ta ei tunnud, silma torganud, ja ta astus ühesse niisugusesse waatama, mis seal õieti tehakse ja sünnib.

Kaks kirjutajat istusid puldi ees ja kirjutasid.

Mikosch küsis:

„Mida saab siit osta?“

„Lambapäid“, wastas üks kirjutaja jämedasti, kuna teine naeris.

„Noh, siis läheb Teie äri wististi hästi, kui ainult weel kaks järele on jäänud“, wastas Mikosch.

*

Tüssatud.

Mees wöttis kurtumma naise. Warsti peale pulmi läks naine arsti rawitsusele ja sai tagasi nii kuulmise kui kõnelemise. Nüüd awas mees lahutusprotsessi, põhjendades, et teda olla — tüssatud.

Indiaalse fingitus.

Shoti kirjaniku F. C. Oberg'i romaan

2

„Mis Teil on, Virtsra'g? Teile o'lete ju walge kui kasetoht.“

„Ei midagi!“ vastasin ma häälega, mis mulle eneselegi näis olevat võõras.

* * *

Kui ma järgmisel hommikul, hiljem kui ma sellega muudu harjunud, einelaul istusin, tuli mulle juba külaline.

Lord Chessford lehvitas mulle kitsast, lühikest, wärwilist paberriba.

„Siin Te istute ja la'ete head asjad enese juure tulla unes!“ algas ta minu kõrwal istet wõttes ja oma Egiptuse sigaretti põlema süüdates. „Olin tsirkuses. Aga sain ühe looshi ainult weel tunahomjeks — neljapäewaks. Tänašeks ja homšeks pääsetähti enam saada ei olnud.“

Kende sõnadega andis ta mulle pääsetähe kätte.

„Tunahomjeks?“

Tahtmatult olin ma teinud tõrjuwa liigutuse.

„Kas arwate, et see ei lähe õhtusöögi pärast, mis lord Ashers annab? Siis teadke, et Kathleen Mavourneeni Londonis wiibimisest saadik iga pidusööd kell 10 õhtul lõpeb ja et seal ei õiwa õjajad tsirkusse woolawad.“

Ütles ja naeris ise.

Ma panin punase loo'hipääsetähe sõnalauzumata oma rinnataskusse.

* * *

Lähematel päewadel oli mu olemus kuutõbise olemuse sarnane. Ma hoidsin, ilma et ise selle üle oleksin teadw'ele jõutnud, igast mõttest neljapäewase tsirkussetenduse peale kõrwale. Minu peal seisis mingisugune rõhk, ilma et ma oleksin ju'ennud sellele mingisugust seletust anda.

Kui neljapäew kätte jõudis, riawas mind mõte, parem tsirkusesse mitte minna. Aga ma heitsin ta kobe kõrwale nii ruttu, nagu oleksin kartnud enesele oma mittemineku põhjust teatada. Ja lord Ashersi juures seltskonnas wiibides oli mul, nagu oleks mul otsaefse ümber seisnud raudwõru, mis kõiki mu mõtteid halwas.

Ja siis seisin tsirkuse looshiukse ees. Põletawalt lõi las mulle hele, lõõmaw walguš filma. Kui palaw oli õht, kui kõle muusika! Mis

maneeshis sündis, seda ma ei näinud. Nägin ja kuulsin, ilma et midagi oleksin näinud ja kuulnud. Istusin, nagu piinamiseks üles kruwitud, oma sammelisel ja wõitlešin wägilasea ainsa mõtte wastu, mida ma wiimastel päewadel teadwusetult alati olin eemale tõrjunud, aga mis nüüd jälle platsis oli.

Siis kohusin üles.

Üks must hobune tormas maneeshti.

Rõlekollane wäli, mis weel praegu klounibest kubises, oli korraga tühi, ainult ratsantluta, sadulata ja päitseteta tore must hobune tormas meeskult ringi. Muusika oli filmapilgu peatanud — nüüd algas ta äkki mängima meeletut czarlat. Ja samal hetkel ilmus maneeshti ääre õrn must kogu ja astus ruumi.

Waks must wammus ümbrišes poisikeseliku sihwakat teha, mis wälja nägi peaaegu nagu warjupilt, nii õifelt wälja tõstetud kollase liima tagaseinalt. Mustad siibisulad ja mustad siibitindad tegid siuetilise mulje täielikkus. Ainult must pea, weel kitsendatud siledaks lammitud juustest, mis ornamentlikult raamiwates palnikrosettiides ta õrnadele põskedele — wajušid, ainult see kummaline ja peaaegu waljult mõjuw pea teatas, et see lapšterge kaju noor neiu oli. Walge oli ta nägu, millele wähematki šminki polnud peale pandud. Peast jalatallani walittes ainult sügaw must wärw, kust wälja paistis kahwatu nagu nagu eebentpuust nikerdatud kaju, mil elsenbeinst ilme.

See oli Kathleen Mavourneen!

Gulljulgelt jookšis ta mustale täfule wastu. Juba paistis, nagu ajaks toredasti ebasitormaw must hobune selle õrna neiu oma jalgade alla — kui neiu ja hobune üksteišeft nõlletawasti mööda lendasid.

Siis äkki läks kitsas must kaju üle ringi, ja weel enne kui märgati, mis sündinud, tormas hobune mööda, ja tema seljas seisis firgešti must eebentpuupilt — rahulikult ja uhkešti, imetaolikt wõluw iludus igas joones.

Wali imestushüüe oli metsikule hüppamisesele publiku poolt ofaks saanud, aga Kathleen Mavourneen ei pannud seda wähematki tähele. Nagu ühtelaswanud musta hobusega, seisis ta rahulikult ja hõiskamisest mitte hoolides ifka weel metsikult ebasitormawa täku seljas. Oli peaaegu ime, kuidas see peen teha ennast ainult oma jalataldadega wõis hobusešeljas

finni hoida, ja waade selle paari peale oli nii ilus, et oleks wõinud seda tundide kaupa nauvida.

Sis tormas üks teine must hobune maneeshi ja jooksis esimesele metsikult vastu. Waewalt nähti, et Kathleen Mavourneeni kehast hoogu wõttes nõljatus läbi käis — ja juba oli see sündinud: ta seisis teise hobuse turjal ja lastis ennast edasi kanda. Jälle mühisest kiidutorm, jälle lastis Kathleen selle osawõimatult mööduda.

„See on ifka nii! Saatan ja ingel on tal!“ ümises lord Chestford minu kõrwal. „Mitte niisugune pirtsakas, nagu neid tsirkuses muidu on näha! Pange tähele — nüüd tuleb suur salto. Ta wahetab hobust nagu praegu, kuid wistab selle juures hundiratta!“

Edasitormawad hobused lähenesid üksiteisele jälle. Seekord nähti, kuidas neiu õrn keha hüppamisele tõusis. Nagu maagilisest jõust üles tõmmatud, lendas ta üles, lõi õhus kuterpalli, ja siis — — —

Baljude hääle metsik karjatus kajas watajate ruumist. Mida nähti, oli kaks ratsoni. Kuta metsikult edasitormawat hobust ja — kirtsas must kogu maneeshi heletollasel liimal.

Kathleen Mavourneen oli oma suure salt-eht kuterpalli tegemise juures luktunud!

Järsku ebatõlga murdus muusika keset metsikut czarbat. Tallipoistid tulid ja waldasid lühikeste waewa järele asjatundlikul käel hobused ja wiisid nad wälja.

Mõned herrad tegid enestele pealtwaatajate wahelt teed ja ronisid üle maneeshi ääre. Koht, kus Kathleen Mavourneen maas lamas, oli nüüd rahwaga tihedalt piiratud. Nende wahel ilmus punast frokki kandew tsirkusebirektor ehmatanud näoga. Ifka enam kogu inimest, mõned langesid ka põlwile — kõigi pilgud maaslamajal. Sellest aga ei olnud midagi näha.

Hirmus waitus koormas ruumi. Igal sekundil paisis o'ewat igawikuraskus. Siin ja seal kajas hirmunud laste wirisew nutt wõi kartlikkude naiste kiljatus, siis haibus jälle waitus tuhandetel inimestel ja see waitus oli weel hirmsam kui iga karjatus.

Wimaks hakkas maaslamajat ümbritsew rahwahulk elama. Ja siis nähti, kuidas kaks meest kirta musta kogu üles tõstis ja wälja kandis. Pea ühes mustade palmiprojektidega lumivalgete põskede kõrwal rippus sügawasti tahapoole maha.

Lord Chestford jooksis ühe arsti juure, kes meie ligidal maneeshist läbi sammus.

„Mis — oh mis? Sumala pärast?“ ütles ta hingetult suust.

„Kaelaluumurd. On olnud walutu surm,“ oli wailne wastus.

„Surnud — — surnud!“ pomises lord Chestford pörutatult.

Mina ei saanud sõnagi suust. Tarmitastin kõite jõudu oma wärssewa lõualuu kooksurumiseks, et teda ei waldaks närwiline kramplik muussumine. Ja minus kirjendas üksainus nimi: Dorhi — Dorhi!

Ras ma nüüd teadsin, milline see tema kingitus oli?

Ruidas ma oma hotelli sain, seda ei mäleta ma enam põrmugi. Tean ainult weel, et kogu õõ istusin hotellitoas oma kirjutuslaua ees, pea käte wahel, millega ma teda kõwasti pigistasin, tundega, nagu oleks see tarmik selleks, et hirmsad mõtted minu pead ei jaksaks lõhki rõhuda.

Põik, mis ma kolme wiimse päewa jooksul olin tagasi tõrjunud alateadmusesse, seisis nüüd terawasti ja paljalt minu ees. Kui ma tol õhtul, kolm päewa tagasi, kuulsin, et kuu, mis ma talweata läwel olin seismas näinud, mitte polnud Kathleen Mavourneen, kes jama ajal tsirkuses ette astunud, siis oli minust läbi walgatanud esimene järst aimdus, ja see unustatud Wiesbadeni episood seisis jälle minu ees ja tahtis omada mõtte, mida ma talle ita ei olnud annud ja mis mind kohutas.

Agas weel enne kui ma olin kõik selle lastunud mõtteks saada, lükkasin kõik kookuuluse enesest kaugele: ma ei tahtnud lihtsalt mõelda! Si selle peale, mis lugu oli olnud waele leitnandi teiskuga, ega ka selle peale, millist ilmutust ma talweata läwel olin näinud. Ja alles sel hetkel, mil ma sel õhtul tsirkuselooshi astusin — teadsin ma äkitselt halastamatu selgusega, et ma kõik need kolm päewa sellele õhtule teatud kindla, hirmsa ootusega olin vastu elanud — seda oodates ja teades, mis pidi tulema. Ja kui see tuli, siis omas see katastroof, mis iseenesest nii pörutaw oli, minu jaoks raskuse, mis kõik mu hingelise olewuse alused kõikumata pani.

Nüüd siis teadsin ma, mis minuga oli sündinud tol wiimisel tunnil minu wanas majas Bombay!

Ma olin ära tunnud Dorhi kingituse!

Paisis, nagu oleks see möte nüüd, mil ta kuu ja sihi saanud, wahetpidamata oma kolebuse suhtes kaswanud. Mind ootasid tunnid, mida ma enesele waewalt oskasin ette kujutada, mis siis weel rääkida nende kandmisest. Kord pidin ma nõgema oma armastatud sõprade ja isikute teiskuid, kes nende taga seisis ja walmis olid laasi purustama ja tema sissu wälja walama! Ja kord — kord wiimaks wõis

tulla, et ma enda ümber pöörfin ja ise enese taga isene teistikut mõisin näha!

Kui mind selle lõppmõtte viimne järjekindlus valdas, siis oli mul, nagu tabaks mind halvaw külmus loju kehast, ja kuna mul õudus iga muskli pingule kiskus, walitses minus ometi tunne, nagu peaksin hirmunud filmil oma taha toa hämarusse waatama ja seal oma tähendusriikast teistikut oisima.

Kas ei olnud ta juba minu jälgil, see minu oma mõistatuslik, hirmus teistit, kes ühel tunnil minu taha ilmub ja mulle teatab, et mu olemuse klaas kibudeks puruneb?

Süüis pöörsid minu palawikus õhetawad mõtted jälle tagasi kõige selle purustawa õuduse algpunti juure. Ma kobasin oma mälestuses tagasi Dorhiga juhtunud loo joonte juure. Aga need jooned olid segased ja mu mälestus wanfus ilma pidemata. M'ult üks asi peffis mind põletawalt ja raskesti: miks olin ma selle õuduse osaliseks saanud just inimese poolt, kelle ustawust ja armastust ma nii heameelega olin ustunud? Mis põhjus oli Dorhil olnud, mulle lahkumisel midagi nii õudset teha?

Kas oli tal minuga midagi kawatsust olnud, kui minu lahkumise teade Indiast tema korraga oli teinud nii lahmatuks? Kas ei olnud mulle filma paistnud, et tema kohkumisele, kust dieti näha oli wähe walu, siis ruttu oli järgnenud kirglik soow teda Euroopasse kaasa wõita? Kas oli siin midagi, mõni wiha wõi igatsus kätte maksta, mis wõib olla sugugi mulle ei kuulunudki, waid kuulus minu raasle wõi rahwusele, midagi, mida ma ilal polnud aimanud ja mis mulle, kui lahkusin, „kingitusena“ kaela määriti?

Aga kuna ma selle üle järele mõtlesin, oli mul, nagu filmitsefid mind pilkiku selgusega Dorhi pehmed, säravad filmad niisuguse hili-gawa, otsekohese pilguga, milles wähematti walet ei wõinud peituda.

Ja ma tundsin enese süüdlase olewat nende filmade ees oma mõtete pärast.

Kõigist hoolimata ei kahelnud ma filmapilku, et see õnnetu „kingitus“, tähendusriikast teistikut näha, mulle teatud tunnil Dorhilt lahkudes oli osaks saanud. Wõib leida, et see arusaamatu on, wõib arwata seda isegi haiglaselise ettelujutusel — ma pean need arwamisjed wastuwaiblemata makswaks tunnistama ja wõin ainult wastata: Inimene peab ise aastate kaupa olema elanud Indiaas, ta peab sealsete elanikkudega olema läbi käinud, kui ta tahab selle üle mõelda, nii kui inimene, kes ilal Euroopast pole lahkunud, sellest ta ilal ei jaks aru saada.

Wilmaks tegin ma enesele selget, et see wõib olla India eluwaate järele, mis nii mitmeski suhtes on põhjalikum ja targem meie eluwaatest, on õnnistus ja mitte needus, kui kellegil omabus on teada, mil ta omad ja mil teiste elutunnid loetud on. Kui meie armjatele inimestele korraga peafime waatama tundega, et nad meilt juba mõne päewa pärast ära wõetakse, kas ei tegutses me siis nende wastu hoopis teisti kui ilma selle teadwuseta? Kas ei wõiks me siis armastustegusid nende kuhjata, kuna me muidu nende wastu wähest ehk oleksime külmad, üksluised ja hooletud? Ja kui me ise enestest äkki teafime, et meile wähest ainult weel mõni tund üle jääb makste asjadega lõpuarwet teha, kas me siis ei lõpetaks ühe wõi teise tähtsa asja, mis ehk muidu ilma tegemata meie igawese wõlaraamatu debetkõlge wõiks raskendada?

Nii siis: kas oli tulewit minu jaoks määratud asju, mis mulle kord niisuguses Dorhi mõttes wõimaluse pidid andma, teda ta kingituse eest tänada?

Selgemaks kui ilal enne sai mulle, kuidas loju meie õhtumaa elukunst on pöördub püüdele, surma igal pool alati elu läbi unustada, ja kuidas selle wastu esimene kõigist India õpetustest on, elu ainult surma ettevalmistuseks arwata. Kas oli ehk Dorhi minu siemisele elule tahtnud teist suuna anda, kui ta mulle niisuguse „kingituse“ andis? Kas näisin ma temale olewat waene, tühi, pealiskaudne, armutu, ja kas tahtis ta uut rikkust, teist ja India tarkuse tunnete järele paremat sissu mu elule anda, nüüd, mil ta minu pidi lastma minna maale, kus elu elatakse elule ja mitte surmale?

Mägin teda jälle oma ees, nagu ma teda tihti, kõige sagebamini wiimisel ajal enne lahkumist olin näinud: õhtul oma alas puu all seisdes, tõrnu nagu waitse, hingestatub ilmega ü'es pöördub ja filmades kauge, wajunud pilk, nii et see mu südamesse iga kord nagu kartuse tõi ja mind katistas teda elstamast. Kas oli ta seal asjade üle sügawa tarkusega ja erilise teadmisega järele mõelnud? Ja kas oli ta siis otsusele jõudnud, mind osawõtta lasta wõimisest, mis tema arust näis olewat õnnistus, õhtumalase meelest aga wanne?

Kas jõudsin ma ilal selle mõistatuse lahendada? —

See oli pikk, pikk õõ, mis seal oma hotelli-laua ees mõõda saatfin. Kui hommiku walgus läbi eesritete waatas, ehmunud ma üles, ja äkiline piiritu wõsimustunne valdas minu.

Hotelli pillt oli järgmisel päeval liigutaw ja unustamatu. Iga tund tulid otse lilledes foor-
mad, sest peaaegu kogu London leinas Kathleen
Mavourneeni. Igal ajal nähti treppidel hotel-
liiteenijaid lilledega ja pärgadega ruttawat
esimese korra tiiba, kus Kathleeni ja ta saatjanna
toad seisid. Autod, millel esimeste aadelipere-
fondade wapid saraksid, peatusid hotelli ees,
herfjogid ja printsid tulid ilusat furnut weel
ford waatama. Ja kui widewiku ajal rong,
mis furnuteha pidi wiima kabelisse, teele läks,
siis oli lilledes küllus nii suur, nagu oleksid
kõik maailma aiad ühjakõs rõõwitud, et lille-
dega Kathleen Mavourneeni wiimast teed
ehtida.

Mina seisin oma hotellitoa akna juures ja
wahtisin rongile tarretult järele.

Dume tulewikulüsimus rõhus mind.

* * *

Oli enesestmõistetaw, et ma wiimaste põe-
wade sündmuste järele Londonist soowisin lah-
kuda, ja pealegi oli minu igatsus Shoti kodu-
maa järele elawam kui ita! enne. Nii siis
lõpetasin, nii ruttu kui võimalik, seks korra
kõik oma Londoni suhted, ja juba mõni päew
pärast Kathleen Mavourneeni surma jõitsin
ma üles põhjapool.

Diksin kõige pealt üles oma õe, kes ühes
oma perekonnaga Eduna-Shotimaal oma kirkin-
tellani jutumõisas wiibis. Pärast rahutut randa-
jaelu oli mulle wäikne maa- ja perekonnaelu
wäga armas; kooswiibimine inimestega, kes
mulle weresugulased, mõjus minu peale pärast
Londoni põrutawat elu rahustawalt, ja peale
selle oli läbikäimine uute inimestega, keda seal
suwel palju oli, abinõuks, mis mind pidi hoidma
uute kurbade mõlgutuste eest.

Kirkinfellanis wiibimise ajal tuli selle juure
weel üks õige lõikaw tõsiasi, mis mind olnud
juhtumust unustada aitas. Aga sellest ei taha ma
praegu weel rääkida.

Nii olid nõdalad kaswanud kuudeks, peaaegu
ilma et ma seda olin märganud. Oma õe
lastega — weetlew kolmeteistkümnene aastane
tütar ja kena, sihwakas wiineteistkümnene aastane
poiss — olin sõlminud südamliku wahelorra.
Evelyn, minu detütar, kuulis ühisheameelega
India muinasjutte ja Hugh, minu õepoeg,
tahtis iga päew minult mõnda uut õhungal-
lugu kuulda.

Nii istusime kord jälle koos terrassil au-
gustikuu õhtuwidewikul, ja Hugh ning mina
kättisime tiigrit. See oli miidugi wäga erutaw
ja me mõlemad olime süwenenud asjasse. Selle-
pärast ei olnud ma täheleegi pannud, et Evelyn

waiksel meele juure istus. Ta istus seljaga
wastu terrassiwõret ja tema taga seisis pehmes
poolwalguses aia suur rohuplats, mis ju hari-
likult kõigi eht-briti mõisamajade ümbrust
täidab. Kuu tõusis, ja meie õhungalilool oli
ju alles nüüd õige wõlumus. Isegi Evelyn
nihutas enda lähemale ja kuulas, nagu Hugh't
õhetawail palli.

Ei mäleta enam, mis mind sundis filmi
tõstma — igatahes uitis mu piik wälja aeda.

Ja seal nägin ma sel hetkel midagi, mis
sõna mu huultel hanguma pani: seal, kus kuu-
walgus heledasti lõõskawalt murul wirwendas,
seisid liikumatult üks lapselik walge kuju nii-
suguses lõpmatu ilus, nagu ma seda juba tihti
olin tähele pannud Evelyni juures. Oli tunda
wähe üstikasju; ainult kuuwalgus aratas hõ-
besära juustes, mis japsel seal wäljas lahtiselt
õsle langesid. See oli sama blond, mida Jng-
lise naiste juures harwa näha ja mille peale
minu õde Eve'ne juures seda uhkem oli.

Kas ma tahtmatus wärinas filmad filma-
pilguks olin sulgunud, ei mäleta, aga kui ma
nüüd jälle kujule kuuwalguses waatasin, siis
oli ta pea üles tõstnud ja ma tundsin selgesti
ära Evelynne wõlumad näojooned.

See lapseläbi puudutas mu sõrmi sel hetkel,
ja Evelynne pehme hääl küsis:

„Dnu Henry — ja mis tegid sina, kui
tiiger —“

Katthewe Kaaaside kõlin kajas just Evelynne
õnadesse.

Meie, kõik kolm, kargasime püsti.

Terrassil läwel seisid tüdruk, kes meile tah-
tis kehakinnitust tuua, ja kandelaud oli tema
käest maha kukkunud.

Kuna lapset tema juure jooksid kibustid üles
korjama, ruttasin mina terrassil treppist alla.
Muru oli tühi, ja külm kuuwalgus tegi ta
pinna suureks ning kõledaks.

Nagu tagaetatuna jooksin ma süjawasse parki.
Wiimaks peatusin ma ja surusin oma näo
ühe puu kasteeniistekesse kooresse. Mu meel oli
nii kurb, nii lõpmata kurb — —

Oli hea, et ma ennast olin õppinud oma
juhusriffas ja eriskummalises elus hästi wa-
litsema. Muidu ei teaks ma, kuidas ma sel
õhtul oleksin jõudnud omaiste filma alla ilmuda.
Järgmisel hommikul oli Evelyn rõõmus ja
priste kui lill — just nagu alati ennegi.

„Evelyn,“ ütlesin ma, „kui ma hiljuti rää-
kisin sinistest, eht nagu indialased ütlesid
„wähadest“ kwiidest kaelahesti, mis mulle kord
üks rikas juurloogu indialanna saatis, sest et
ma ta wäikse tütre olin uppumissurmast pääst-
nud — ta uskus, et mul naine ja lapset on
— siis mõtlesin, et ma selle annaksin sulle,

sest sina oled ju kord peaaegu minu wäike tütrekene — eks ole? Kirjutasin Londonisse pangale, kus mu wäärtasjad hoiu on. Paari päewa pärast on kae'aehe siin, ja siis wõid sa seda alati kanda."

"Onu Henry!"

Kirjeldamatu weetlem üllatuse- ja rõõmuilme oli minu sõnade ajal Evelyn näole ilmunud, ja siis wõtsid kaks pehmet lapseläewart minu ümber tormilikult kinni.

"Henry, sina hellitad Evelyn mul wäga ära!" ütles Francis emalit-karistawal toonil.

Mina hammustasin huult ja läksin ruttu wälja. Sisemine nuuksumine raputas mind. Oh et ma oleksin wõinud kõik, mis kolmeteistkümmene aastase südame rõõmus wärisema paneb, Evelynele pähe puistata!

Lapsed olid sel päewal naabrusesse pidule palutud ja meie, täiskaswanud, sõitsime golfi mängima. Weel iial pole ma nii willetjasti golfi mänginud.

Minu õde, kes ennast tundis mängu läbi perefondlikus aus haawatud olewat, ütles mulle ühe minu mõttetult teostatud löögi järele:

"Emb kumb, Henry, kas oled armunud, wõi sul on hambawalul! Niisugune mäng, nagu täna mängid, on wabandataw ainult eelmise käge põhjusega!"

Nüüd karjatas kurbus mu sees ja ma walasin pallile, mis minu ees seisis, nii pihta, et ta wabisevas loogas minema lendas.

Hiljem, kui olime arwanud, sõitsime koju, ja koju jõudes kuulsime, et lapsed juba wõid olla. Evelyn kaewanud lõhuwalu üle.

Mina palusin õde, et ta ometi filmapilt lafeks arsti tuua.

Francis filmitses mind naeratades ja raputas pead.

"Kui weibrad teie, poisimehed, ometi laste suhtes olete!" ütles ta. "Mis tuleks siis wälja, kui alati arst tuua lastaks, kui naabruses head loogid on küpsetatud! — Pealegi teab wana Bea niisugusel puhul paremini kui arst, mis teha on. Selle peale ole kindel!"

Mina ei wistanud midagi, waid läksin raamatu'ogutuppa. Ma ei oleks wõinud weel magama heita, enne pidin weel enesega rahule jõudma. Wüstimatult sammusin ma ühest raamatukogutoast teise. Ja mõtlesin järele, kui hirmsasti mind selle ühe päewa piin ja teadmimine oli üles piisutanud ja kannatada lastnud. Minusse asus metfil wastuhakkamine mu õnetusele. Mul o'i tunne nagu wangistatul, kes oma wõimetust tundes parem oma leha fettidega puruks hõõrub, kui waitfelt oma saatust kannab.

"Dorhi — Dorhi!" ägasin ma.

Kui ma wimaks oma tuppa tahtsin minna, läksin korridori kaudu, mille ääres lastetoad seisis. Ma nägin seal weel walgust ja koputast. Lea awas, ja ma kuulsin, et Evelyn walub kaskawat. Kas ei peaks lady Canteri äratama?

Ma jaatastin ja jatkasin, et ma ise ajawiitmata arsti järele sõidan.

Kähe minuti pärast oli autojuht äratatud, wile minuti pärast wuhises auto tema ja minu seltsis õõsist maanteed mööda edasi. Me sõitsime tempos, nagu oleks meil waja olnud wõidu ajada tormiga, mis meie ees mühises.

Soojale päewale oli järgnenud õõ, mis näis toowat enesega haruldase jõuga tormi.

Boole ajaga sellest, mis muudu selle teoosa käimiseks tarwitati, olime jõudnud sinna, kus arst elas, ja kui ma nüüd, pärast helistamist, wurisewas autos ootasin, näis igawit mööduwat, kuni ülewal wiimaks üks aken awati ja üks naine sealt oma pea etewaatlilikult wälja pistis.

"Doktor Branston peab kohe tulema!" nõudsin ma lühidalt.

Bea atnaaugus tegi raputawa liigutuse ja hää, mis ennast pidi waewama, et tormist ja wihmast üle kajada, wastas:

"Doktor sõitis sir Peter Macdenny juure Kintorysse kaardimängule. Wististi lätkab ta oma kojutuleku paha ilma pärast edasi."

Ma pöörsin autojuht Parkeri poole.

"Kõhem arst elab —?"

"Yinn of Kardies — doktor Cresburne. Aga, sir, Yinn of Kardie on kauge, tee ja ilm halwad. Kui sõidaksime Kintorysse ja wõtaksime sealt doktor Branstoni kohe kaasa Kirklintellani, wõidaksite poole aega!"

"Siis teele!"

Ja jälle wuhisime tormisse, ja ma wuhisiti auto akendesse, mida wihm otse woogubena pesti, nagu oleksin jaksanud sihti filmadega lähemale kiskuda.

Wimaks wuhisime Kintory-Lodge ulse ette. Meile awati. Tuli lühike kõnelemine wastamisi, ja siis ilmus doktor Branston.

Weel praegu tunnen ma, kuidas mind halwaw kohutus waldas, kui selle mehese näkku waatastin. See oli tumepunane ja ta pill täis ijaaralisi kiiri, mis ainult ühe seletuse wõimaldas.

"Halloo, sir! Suur au! Tulen — tulen juba!" kisendas ta. "Tahtsin parajasti mõne jõõmu abil kurja ilma unustada —"

"Selle ilmaga et tahaks ma Teid ometi parem mitte tülitada," ütlesin mina, tundes, kuidas mul wihalahwatus wiimse kui weretilga näost wälja kiskus.

Auto üks läks pauludes kinni.

„Dr. Cresburne juure Yinn of Kardies!“
Eisendastin ma. „Sõitke kui kurat!“

Ja siis wuhisefime tagasi teed mööda, mida mööda olime tulnud.

Neli tundi — neli pikka tundi olin ma tarmitanud kirikintellaniist lahitudes kuni silmapilguni, mil ma Dr. Cresburne seltsis maja trepist üles läksin. Tee wiimisel osal oli mootorikke olnud, ja meie, arst ja mina, olime, Parkerit üksi maha jättes, wiimise teeosa jala ära käinud. Meil oli umbes kolmveerand tundi lestem tee kätä olnud, ja nii hirmus kui see äpardus mulle ka näis, ma pidin enesele ometi ütleva, et kõik weel pahem oleks olnud, kui mootorikke oleks tulnud weel enne doktor Cresburne juure jõudmist.

Me wõitlefime suure waewaga pahast ilmafi läbi, wihma sadas weel ifka nagu ämbriif ja torm rebis meil hinge suust. Aga sellegi-pärafi tundsini ma sellefi kõigest wähe, nii pitnawalt täitis mind teadwus talli aja hirmsaifi kaotusefi, mis mulle selle õõ raskused maksid. See oli kõige hirmsam tee minu elus.

Ja siis tuli silmapilk, kui doktor Cresburne jälle haigetoaft ilmus ja läbitungimata näol ütles:

„See on pimesooliifas. Laps tuleb wiimimata wiia Glasgowi, sefi siin on tarwis loikust, ja seda ei saa mina siin üffiipäni toimetada!“

Kirjeldamata walus läbiõodatud tund mööbus, kuni kõik transpordiks walmis oli. Kui wiimaks auto, juhitud minu demehesfi, ära sõitis, hakkas mustade pliwede tagaifi juba paistma nõrk aowalgus.

Wiimne, tuulefi kõrwalükatud autohäääl fajas minu juure üles. See oli mulle nagu wiimne termitus Ewelynne poolt, ja pisarad purtskasiid mul silmist.

Pahad sõnumid tulid tefsel päewal Glasgowiifi. Operatiioon oli pidatud edasi lükkama, sefi et haige seisukorras oli tekkinud komplikatiioonid, mis loikust ette wõtta esiotta ei lubanud.

Ja wiimaks, tefsel õhtul, kui kuu suurena ja selgena kirikintellani lohale tõusis, tuli wiimne teatus.

Ewelyn oli surnud!

* * *

Ma ei oska wälwendada, kui hirmsaifi see minu peale mõjus. Päewade kaupa oli mul tunne, nagu oleksin automaat, mis, kord üles teeratud, kõik elu wälised asjad kõik kaasa teeb, siifemifelt aga elutu ja surnud on. Mul oli,

Kõige odawamini ostate

Teie oma kaupe

E. MILLER'i

rohu- ja wärvikauplusest

TALLINN, Suur Karja tän. 14

Kõnetraat 9-97.

nagu oleks see läbielamus minu olemusele igawesti oma piifari peale wajutanud. Eru oli mulle foormaks, mu annetuife raskus näis mulle olemat äratandmatu ja wahanematu. Sellejuure tuli weel, et ma õõsel, mil ma Ewelyni jaotks tormi ja wihma käes kergete riittega arsti otjisin, ennafi piifut olin külmetanud ja nii wälise kehaliitu riffe saanud, millefi ma esialgul ei hoolinud, mis aga mulle wiimaks õige tunduwaks sai. Nii siis olin nii kehaliikult kui hingeliikult õige raskes seisukorras ja arwasin kõige paremaks sanatooriumi minna.

Runa mul ju mulbugi soow oli pärafi wiimiseid läbielamusi Inglismaalt lahkuda, siis walisin enesele ühe sanatooriumi Berliini ligibalt, sefi et ma selle sanatooriumi juhatajat tundsin ja teda mulle ka mujalt poolt kui tublit arsti oli soowitatud.

Doktor von Losswitzi sanatoorium wõrdus nüüd küll põhjalikult waadates enam suurele rahwuswahelisele hotellile ja lõbusale wõdrastepansioonile kui parandusmajale. Aga wahesfi oli see minule, kes ma ju päris haige ei olnud, just paras. Kui ma ka esiotta oma kodakondssetega meelelahutuse mõttes, mis muud polnud kui põgenemine ifeenese eest, seltsi otjisin, siis ärfas minus ometi piifkamisi, piifkamisi tõfne huwi mõnebe inimeste wastu, kellega koos olin, ja ma sain aegamööda hingeliifelt kurbmeelefi jagu.

Ühe sanatooriumi wõdraga oli mind ühine päewapildistamifering loiku saanud. Herr van Staal oli hollandlane, ja mida enam ma seda inimefi tundma õppiifin, seda huwitawam ja ifelaadilifsem paistis ta minu aruifi olewat.

(Särgneb).

Paidest: Linda Epro, Leo Eheland, Joh. Jaama, Joh. Robin, **Rakwerest:** Fritz Kask, **Baltiskist:** A. Lipp, **Narwast:** A. Peil, **Kuresaarest:** P. Trantmann.

Mõisakülast: W. Lütüs, W. Lillenblatt, Mihkel Palu, **K Nõmmelt:** E. Grents, **Kärgulast:** Hilda Horrak, H. Johanson, **Tapalt:** K. Juul, M. Kippar, **Sindist:** Ella Klassen, **Laiuselt:** M. Kwasmik, **Põlwast:** O. Loks, **Türilt:** Musu Albert, **Antelast:** Jaan Rätsep, **Wändrast:** K. Rossmann, **Jõgewalt:** Terasmägi, **Raplust:** Salme Tiiwas.

Jõhwist: Ida Wikerpuu, **Aserist:** T. Neigel, **Nõmmelt:** Elwine Welbberg, **Kohtla Järwelt:** W. Boosar, **Raasikult:** O. Lipstok, **Lohusuust:** Rich. Wiroja.

Loosimisel wõitsid: 1) 1 anne Ed. Wilde kogutud teostest, **W. Lillenblatt**, Mõisakülas, Aleksandri tän. 5; 2) Milli Mallikas-Wested, **Arnold Sugal** Tallinnas Hospidali tän. 6; 3) A. H. Tammsaare Juudit- **Ada Altberg** Wäike Batarei tän. 15-4 Tallinnas.

Tallinnas elutsewaid wõitjaid palume wõidud talitusest ära wiia.

„Romaani tallitus.“

„ROMAAN“

on tuumakam ja põnewam Eesti ajakiri ning pakub oma aastakäikude näol määratud lugemiswara, mis iialgi ei wanane.

Aastakäik 1922, 576 suurt lehekülge, mille sisus leidub 7 romaani, hulk nowelle ja uudisjutte, 49 rahwuse kirjanikkude sulest, maksab:

Kõitmata 500.— marka
Ilu- ja poolnahk-kõites 700.— „

Aastakäik 1923, 744 suurt lehekülge, mille sisus terweni 10 romaani, hulk nowelle ja lühemat kirjandust, 51 rahwuse kirjaniku sulest, maksab:

Kõitmata 700.— marka
Ilu- ja poolnahk-kõites 900.— „

Aastakäik 1924, 768 suurt lehekülge, mis sisaldab hulk romaane, nowelle, jutustusi ja luulet, 39 rahwuse kirjanikkudelt, maksab:

Kõitmata 750.— marka
Ilu- ja poolnahk-kõites 950.— „

Poolnahk-kõites (nahast selg- ja nurkadega, kuld selgkirjaga) aastakäigud on maitsekalt ja tugewasti köidetud ning eriti kohased raamatukogudele.

Ilu-kõites (kalinkori-kõites, kuld selja-kaanekirjaga ja ilustus-tega) aastakäigud on ilusamaks, wäärtuslikumaks raamatuks igas perekonnas.

Aastakäigud on müügil suuremates raamatukauplustes. Kus neid saada ei ole, tellige otse talitusest (Tallinn, Müüriwahe tän. 16) kust Teile raamatud ilma saatekuludeta kätte saadetakse.

„ROMAAN“i aastakäigud on alati kohased kinkimiseks.

Ajakiri „ROMAAN“

(IV. aastakäik)

toob igas oma korralikult kaks korda kuus ilmuvas numbris romaane ja lühemat proosakirjandust mitmekesiselt rahwustelt laialises walikus.

„ROMAAN“i siht on tutvustada Eesti lugevale rahwale maailma tähtsamaid kirjanikke nende põnewuse ja tuumakamate teoste teel.

„ROMAAN“ toob põnewaid jutte, on see ju „ROMAAN“i otsekohene ülesanne, et igaüks leiaks temas wäärtuslikku ja luwimat lugemist.

„ROMAAN“i keel on rahwalik ja arusaadaw igapähele.

Tellimishinnad:

$\frac{1}{1}$ aastas (24 nr.nr.)	750.—	marka	2 kuus (4 nr.nr.)	160.—	marka
$\frac{1}{2}$ „ (12 nr.nr.)	400.—	„	1 „ (2 nr.nr.)	80.—	„
$\frac{1}{4}$ „ (6 nr.nr.)	225.—	„	Üksiknumber	40.—	„

Kõik järgnewad romaanid lõpewad iga aastakäigu wiimases numbris ja järgmiste aasta esimeses numbris algawad juba uued roomanid.

„ROMAAN“i tellimisi wõtawad wastu ka endiste aastakäikude peale ilma iga lisamaksuta kõik postkontorid ja raamatukauplused.

Üksiknumbrid müüwad kõik ajalehe müüjad, raamatukauplused ja raudtee raamatukapid.

Endiste aastate (1922, 1923 ja 1924 a.a.) üksikud numbrid on weel saada talitusest harilikku hinnaga.

Tellimine 1925 aastaks kestab edasi. Tellida võib ükskõik missuguse numbriga alates.

„ROMAANI“ talitus, Tallinn, Müüriwahe tän. 16.

HEINR. LAGUS

Tallinn, Müüriwahe tän. 16, uks B.

Telefon 12-53.

Ladus alati saadawal:

Nafta
Masuut
Petroleum
Bensiin
Masina-
Tsilindri-
Mootor-
Waseliin-
Spindli-
Wärnits

õli

Wankrimääre
Karbolineum
Terpentiin
Puutõrw
Katusetõrw
Katusesapp
Seebikiwi
Liim
Kriit
Pesusooda